

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “อัตลักษณ์อีสานสู่งานศิลปกรรมร่วมสมัย”

I-san Identity to contemporary art

ดำเนินโครงการโดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รณภพ เตชะวงศ์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พฤศจิกายน 2558

สัญญาเลขที่ RDG57H0013

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “อัตลักษณ์อีสานสู่งานศิลปกรรมร่วมสมัย”

I-san Identity to contemporary art

คณะผู้วิจัย สังกัด

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์รณภพ เตชะวงศ์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ สัจวงดี

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช.-สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ	หน้า
บทคัดย่อ	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
- ความสำคัญ และที่มาของปัญหา	1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
- ขอบเขตของการวิจัย	3
- ทฤษฎี สมมติฐาน และ / หรือกรอบแนวความคิดของการวิจัย	4
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
- แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดการวิจัย	5
- วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล	5
- ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย	7
- ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัยที่มีอยู่	8
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมหรืองานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง	9
บทที่ 3 ความเป็นมาและแนวคิดในการสร้างสรรค์	18
- แนวคิดที่หนึ่ง	18
- แนวคิดที่สอง	18

- แนวคิดที่สาม	18
- แนวคิดที่สี่	19
- แนวคิดที่ห้า	19
- สรุปแนวความคิดในการสร้างสรรค์	19
บทที่ 4 กระบวนการสร้างสรรค์	20
- วิธีการศึกษาค้นคว้า	20
- การรวบรวมข้อมูล	24
- การวิเคราะห์ข้อมูล	31
- กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงาน	32
- ผลงานสร้างสรรค์	44
- สรุปการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์	57
บทที่ 5 สรุป	64
บรรณานุกรม	65
ประวัติและผลงาน	66
ภาคผนวก	69

สารบัญตาราง

	หน้า
- ตารางระยะเวลาการทำวิจัย	7
- ตารางสรุปการใช้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ในผลงานสร้างสรรค์	60

สารบัญภาพ

	หน้า
- ภาพประกอบที่ 1 Liu Xiaodong Self-Portrait	22
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างผลงานจิตรกรรมของ Liu Xiaodong	22
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างผลงานจิตรกรรมของ Liu Xiaodong	23
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างผลงานจิตรกรรมของ Liu Xiaodong	23
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์	24
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายการแต่งกายในชุดการแสดงที่แสดงถึงความเป็นอีสาน	25
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายการแต่งกายในชุดการแสดงที่แสดงถึงความเป็นอีสาน	25
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายการแต่งกายในชุดการแสดงที่แสดงถึงความเป็นอีสาน	26
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายการแต่งกายในชุดการแสดงที่แสดงถึงความเป็นอีสาน	26
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายข้าวของเครื่องใช้พลาสติกกราถุก	27
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายข้าวของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิต	27
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายแสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนงานอีสาน	27
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายแสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนงานอีสาน	28
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายข้าวของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิต	28
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายข้าวของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิต	28
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายข้าวของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิต	29
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพอาชีพและการแต่งกายที่แสดงให้เห็นสัญญาณที่มีความหมายทางสังคม	29
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมสมัยใหม่ซึ่งทำให้เกิดความคลุมเครือของความเป็นอัตลักษณ์	29
- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพอาชีพและการแต่งกายที่แสดงให้เห็นสัญญาณที่มีความหมายทางสังคม	30

- ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพวัตถุที่แสดงความหมายเชิงมายาคติ	30
- ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพนางแบบนายแบบจากตัวจริง	32
- ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพบุคคลจากสถานที่จริงที่มีแหล่งพำนักในอีสาน	33
- ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพบุคคลที่มีแหล่งพำนักอยู่ในอีสาน	33
- ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพบุคคลที่มีแหล่งพำนักอยู่ในอีสาน	34
- ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพบุคคลที่มีแหล่งพำนักอยู่ในอีสาน	34
- ภาพประกอบที่ 1 ภาพแผนที่แสดงเส้นทางจากจังหวัดที่เกิดและจังหวัดที่พำนักในปัจจุบัน (อีสาน)	35
- ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพนางแบบในสตูดิโอ	35
- ภาพประกอบที่ 1 การจัดทำนั่งและชุดนางแบบ	36
- ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพนายแบบในสตูดิโอ	36
- ภาพประกอบที่ 1 การจัดทำนั่งและชุดนายแบบ	37
- ภาพประกอบที่ 1 การร่างภาพลายเส้นจากภาพถ่ายด้วยสีน้ำมันสีน้ำตาล	37
- ภาพประกอบที่ 1 การร่างภาพลายเส้นจากภาพถ่ายด้วยสีน้ำมันสีน้ำตาล	38
- ภาพประกอบที่ 1 การขึ้นสี โดยการเขียนเฉพาะส่วนที่เป็นสีร่างกาย	38
- ภาพประกอบที่ 1 รายละเอียดการขึ้น	38
- ภาพประกอบที่ 1 เหลือส่วนที่เป็นพื้นดิน	39
- ภาพประกอบที่ 1 ภาพที่เสร็จสมบูรณ์	39
- ภาพประกอบที่ 1 การสร้างบรรยากาศของภาพด้วยการขึ้นน้ำหนักสีเทาบางๆ	39
- ภาพประกอบที่ 1 แล้วจึงร่างภาพทับลงไปภายหลังจากที่สีแห้งแล้วโดยใช้แบบจากภาพถ่าย	40

- ภาพประกอบที่ 1 รายละเอียดการเขียนภาพใบหน้า	40
- ภาพประกอบที่ 1 ขั้นตอนการเขียนภาพ	40
- ภาพประกอบที่ 1 ภาพที่เสร็จสมบูรณ์	41
- ภาพประกอบที่ 1 รายละเอียดภาพ	41
- ภาพประกอบที่ 1 รายละเอียดของภาพที่เสร็จสมบูรณ์	41
- ภาพประกอบที่ 1 ขั้นตอนการเตรียมเขียนภาพจากสถานที่จริง	42
- ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพจากสถานที่จริง	42
- ภาพประกอบที่ 1 แก้วพลาสติกถูกทิ้งอยู่นอกอาคาร	42
- ภาพประกอบที่ 1 ผลงานที่แล้วเสร็จ	43
- ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 1	44
- ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 2	44
- ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 3	46
- ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 4	46
- ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 5	48
- ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 6	49
- ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 7	50
- ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 8	52
- ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 9	53

- ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชั้นที่ 10	54
- ชั้นที่10 แก้วพลาสติกสีน้ำเงิน	55
- ชั้นที่10/1 แก้วพลาสติกสีน้ำเงิน	56
- ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ	61
- ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ	61
- ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ	62
- ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ	62
- ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ	63
- ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ	63

โครงการ “อัตลักษณ์อีสานสู่งานศิลปกรรมร่วมสมัย”

ผู้สร้างสรรค์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รณภพ เตชะวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อานนท์ สังวรดี

บทคัดย่อ

การค้นหาคำประเด็นทางอัตลักษณ์อีสานนั้น มีมิติที่มากมายทั้งทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา ค่านิยม จากความหลากหลายนี้เองจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่น่าสนใจในการสืบค้นคว้าหาความหมายของคำว่า “อัตลักษณ์อีสาน” จากมิติที่มากมายและความหลากหลายที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้สร้างสรรค์ได้ตีกรอบนำแนวคิดเรื่องสภาพอากาศที่เป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ อุณหภูมิที่สูงตลอดทั้งปี ความร้อน ความแล้ง การแปรเปลี่ยนก่อเกิดสภาพ ร่องรอย พื้นผิว ต่างๆ อันสะท้อนให้เห็นถึงความงามที่เกิดขึ้นในความลำบากยากแค้น แปรเปลี่ยนเป็นสุนทรียะวิถีแห่งการดำรงชีวิตที่ก่อให้เกิด ประเพณี วัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง จนก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ที่มีคุณค่าดำเนินสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่นการกิน การอยู่ การแต่งกายด้วยผ้าทอมือในรูปแบบสีสันต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับสภาพอากาศ ผู้คนอีสานมีความเคารพ ศรัทธาในธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง มีคุณลักษณะการอยู่อย่างกินง่าย ซึ่งนั่นก็ได้หมายถึงความหยากบ้านในเรื่องวิถีการดำรงชีวิต แต่หากหมายถึงการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างชาญฉลาด และในความเรียบง่ายนี้เอง อีกบทบาทหนึ่งจึงทำให้คนอีสานมีความผูกพันกับศาสนา การเกษตรกรรม การเลี้ยงสัตว์ และฤดูกาลเป็นสำคัญ

จากเนื้อหาที่มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนดังกล่าวได้นำมาสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ แบบสองมิติในสองเทคนิค คือ เทคนิคภาพพิมพ์ และเทคนิคจิตรกรรมสีน้ำมัน โดยผลงานภาพพิมพ์นั้นสร้างสรรค์โดย อานนท์ สังวรดีเป็นการใช้ร่องรอยการกระทำของเวลาและสภาพแวดล้อม เช่น ดิน เปลือกไม้ มาสร้างสรรค์ในผลงานด้วยการประสานกันของเส้นที่มีลักษณะไขว้ไปไขว้มาจนเกิดเป็นน้ำหนัก รูปทรง พื้นผิว มิติและพื้นที่ว่าง เกิดการนำพาผ่านความหมายเชิงสัญลักษณ์อันได้แก่ ขาวนา กระบือ ดวง เขาสัตว์ ด้วยเทคนิควิธีการภาพพิมพ์วัสดุและภาพพิมพ์ร่องลึกจำนวนทั้งสิ้น 10 ชิ้น ส่วนผลงานทางด้านจิตรกรรมสีน้ำมันนั้นสร้างขึ้นโดย รณภพ เตชะวงศ์ เริ่มต้นเรื่องราวผ่านจากวรรณกรรมในอดีตที่เกี่ยวข้องกับผู้คนในอีสาน ความบิดเบือนทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย และการเปลี่ยนแปลงการย้ายถิ่นฐานอาศัย แสดงออกผ่านภาษาภาพวิถีชีวิตที่เรียบง่ายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันด้วยผลงานจำนวนทั้งสิ้น 12 ชิ้นหลากหลายขนาดแตกต่างกัน

Project : Identity to contemporaryart

Assistant professor Ronnaphob Teachawong

Assistant professor Arnon Sungvondee

Abstract

Search East that issues identity. There are many dimensions to the social, political, economic, cultural and educational values of diversity is thus an interesting starting point to search for the meaning of words that grab. "Identity East" by many and diverse dimensions mentioned above. The author has framed the concepts of weather that is characteristic of the vernacular. High temperatures year-round heat and drought conditions cause a change in the surface traces reflects the beauty that occurs in poverty. Su Ya Tree transformed into a way of life that contributes to the cultural traditions that have a profound relationship with nature. The cause identity is a valuable successor to current operations such as eating in a dress with hand-woven fabrics in colors that are associated with the weather. The NHL has respect Profound faith in nature The feature is easy to eat. That does not mean the rough on the way we live. But if the means to adapt to the environment wisely. And in this simplicity itself. Another role, the NHL has ties to religion, agriculture, animal husbandry. And a critical season

From content with a clear identity has led to the creation of the visual arts. The second technique is a two-dimensional printmaking techniques. And oil painting techniques The resulting prints were created by Prof. Arnon wary well as to trace the action of time and environmental conditions such as ground bark to create a portfolio with the harmonization of the lines oval Oval to cross until it is. weight, shape, texture, dimension and space. The lead through symbolic meanings, including farmers buffalo beetle horns with techniques of print material and prints trenches total of 10 pieces of works of oil painting was created by Prof. equipment worlds Techa. Wong started the story through relevant literature in the past with people in the Northeast. The distortion of the history Culture adapted to the modern era. And the relocation housing. Expressive language through simple lifestyle associated with everyday life with the totality. 12 piece assortment of different sizes

กิตติกรรมประกาศ

ต้องขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ให้งบประมาณมาทำการสร้างผลงานในครั้งนี้ ขอขอบคุณ พี่ น้อง อาจารย์ บุคลากร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่าน สำหรับคำปรึกษาในด้านต่างทั้งในด้านเอกสาร สถานที่และพื้นที่ในการสร้างสรรค์ผลงาน ขอขอบคุณอาจารย์สุธีร์ จุฬากาญจน์ สำหรับการจัดทำสูติบัตรนิตรรศการ ขอขอบคุณอาจารย์ภาณุ อุดมเพทายกุล กับการเป็นพิธีกรในวันเปิดนิตรรศการ และที่สำคัญยิ่งขอขอบคุณนักศึกษาที่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ในการทำงานครั้งนี้ทั้ง 4 ชั้นปี และสุดท้ายนี้ผมขอขอบคุณแผ่นดินอีสานผืนนี้ที่ทำให้เราทั้ง 2 คน ได้สร้างผลงานศิลปะสืบต่อไป

ประธานโครงการโครงการ

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญ และที่มาของปัญหา

ศิลปวัฒนธรรมนับว่าเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิต ความสามัคคี ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความคิดสร้างสรรค์และความมั่นคงของชาตินั้น ด้วยเหตุนี้ศิลปะและวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถือได้ว่าเป็นภูมิภาคที่มีศิลปะและวัฒนธรรมมาก เป็นแหล่งอารยธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ ทรัพยากรทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมถือเป็นสมบัติอันมีค่าที่ได้รับการสะสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมา สิ่งดังกล่าวนี้แสดงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทยทั้งชาติ รวมทั้งเป็นที่ยอมรับยกย่องจากนานาชาติโดยทั่วไป

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดให้ภาคการผลิตรวมสูงขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ของ SMEs ต่อ GDP ให้มีสัดส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 รวมถึงเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ (www.thaindpc.org) ประวัติศาสตร์ สังคม ประเพณี และวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ในดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอารยธรรมที่เข้ามามีอิทธิพลเหนือดินแดนนี้หลายยุคตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ยุคอาณาจักรทวารวดี ยุคอาณาจักรขอม ยุคอาณาจักรล้านช้าง และยุคอาณาจักรสยามจนถึงยุคปัจจุบัน วัฒนธรรมที่หลากหลายเกิดจากชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันที่หลากหลาย ชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกันในดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ ชาวไทลาว ชาวผู้ไท ชาวไทกะโฮ ชาวข่า ชาวไทกะเลิง ชาวไทแสก ชาวไทย้อ (เงี้ยว) ชาวกูลา ชาวกูย เป็นต้น ลักษณะภูมิอากาศและภูมิประเทศมีส่วนในการกำหนด

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวอีสาน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะของภาคอีสานเกิดจากสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรม แม้แต่เครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน ทั้งวัสดุการผลิตและวิธีการใช้ประโยชน์ ก็มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมในภูมิภาคอื่น ถึงแม้จะมีที่มาร่วมกันก็ตาม ประเพณีของท้องถิ่นอีสานมีอยู่หลายอย่างเกี่ยวข้องกับทุกมิติของช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น บายศรีสู่ขวัญ งานบวช แต่งงาน (กินตอง) มีประเพณีที่สำคัญตลอดทั้งปี รู้จักกันในนามฮีตสิบสองคองสิบสี่ที่ยึดแนวปฏิบัติมาจากรบพรหม มีความเชื่อว่าหากปฏิบัติตาม จะทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นสุข อาทิ เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม เดือนยี่ บุญคูณลานเดือนสาม บุญข้าวจี่ เดือนสี่ บุญพระเวส เดือนห้า บุญสงกรานต์ เดือนหก บุญบั้งไฟ เดือนเจ็ด บุญเข้าชะเดือนแปด บุญเข้าพรรษา เดือนเก้า บุญข้าวประดับดินเดือนสิบ บุญข้าวสาก เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษาเดือนสิบสอง บุญกินนอกจากนี้ ยังมีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เช่น เวลาใกล้คลอดให้นำเครื่องรางของขลังออก และห้ามพูดเรื่องขัดข้องขณะอยู่ไฟ นานาเลวผูกติดไม้ไว้ที่ข้างบันไดบ้านเพื่อป้องกันภูติผีปีศาจมารบกวน เป็นต้นกล่าวโดยสรุป ดินแดนอีสานเป็นดินแดนที่มีความมั่งคั่งทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ศิลปะ และธรรมชาติอย่างมาก มีแหล่งมรดกโลก แหล่ง คือ บ้านเชียง จ.อุดรธานี และป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ว่าอารยธรรมในอีสานจะมีหลากหลาย แต่ด้วยลักษณะภูมิประเทศวิถีชีวิตของผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ จึงสามารถสร้างเอกลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมของตนขึ้นมาได้

ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จัดตั้งขึ้นโดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2537 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- เพื่อผลิตบัณฑิตสาขาศิลปกรรมศาสตร์ให้มีความรู้ความสามารถในการที่จะออกไปทำงาน ทั้งในภาครัฐและเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจิตสำนึกในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือและมีโครงการที่จะผลิตบัณฑิตระดับหลังปริญญาที่มีความเชี่ยวชาญด้านศิลปะสากล และศิลปะประจำท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะ
- เป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าและวิจัยศิลปะสากลและศิลปะพื้นบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะ
- เป็นศูนย์กลางเพื่อบริการทางวิชาการด้านศิลปกรรมศาสตร์สาขาต่างๆแก่สังคมและหน่วยงาน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
- ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้คงอยู่ตลอดไป

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆไว้ดังนี้

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกส่งผลกระทบต่อสังคม และวัฒนธรรมของทุกภูมิภาค การแลกเปลี่ยนผสมผสานวัฒนธรรมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกันกว้างขวางมากขึ้น จนทำให้ขาดอัตลักษณ์ของสังคม และวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ คนรุ่นใหม่ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดทักษะในด้านศิลปกรรม ส่งผลต่อความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชาติ งานด้านทัศนศิลป์มาถูกนำเสนอในลักษณะของสินค้าเพื่อตอบสนองตลาดขนาดใหญ่ขึ้น จึงส่งผลให้เกิดการลอกเลียนแบบโดยขาดสุนทรีย์ และจรรยาบรรณในการสร้างสรรค์ผลงานด้านทัศนศิลป์ ส่งผลให้สังคมขาดบุคลากรด้านทัศนศิลป์ที่จะสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าเฉพาะ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับการสร้างมูลค่าสินค้าทางทัศนศิลป์

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรมและการศึกษา ทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ตามแผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่เน้นคุณภาพการเรียนการสอนและการตรวจสอบเพื่อให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาที่เท่าเทียมประชาคมโลก

ดังนั้นสายวิชาทัศนศิลป์ซึ่งจัดการเรียนการสอนด้านศิลปะที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของภูมิภาคได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมจึงได้ปรับหลักสูตรใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของมหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นให้บัณฑิตมีทักษะ ความรู้ ความสามารถทางด้านทัศนศิลป์ และมีศักยภาพทางด้านการพัฒนาทางสังคม การส่งเสริมเผยแพร่ อนุรักษ์ พัฒนาคุณค่าทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

การผลิตบัณฑิตในหลักสูตรสอดคล้องกับการเป็นผู้นำด้านศิลปวัฒนธรรมในภูมิภาคอีสานซึ่งถือเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในภูมิภาคนี้ มีจุดมุ่งหมายให้บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการสร้างสรรค์

ผลงานศิลปะในแขนงต่างๆ ที่มีคุณภาพและสามารถเผยแพร่ออกสู่สาธารณชนได้ อีกทั้งยังสามารถบูรณาการผลงานสร้างสรรค์ของตนเองจากความรู้ในภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นการทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรมของตนเองให้คงอยู่คู่กับสังคมอันถือเป็นภารกิจที่สำคัญของสถาบัน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นว่า ศิลปวัฒนธรรมนับว่าเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิต ศิลปะและวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถือได้ว่าเป็นภูมิภาคที่มีศิลปะและวัฒนธรรมมาก เป็นแหล่งอารยธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ ทรัพยากรทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมถือเป็นสมบัติอันมีค่าที่ได้รับการสะสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อให้การอนุรักษ์เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม อันเป็นภารกิจหลักที่สำคัญประการหนึ่งทั้งของคณะศิลปกรรมศาสตร์ และของมหาวิทยาลัยขอนแก่น การส่งเสริมสำนักอันดีงามทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมของนักศึกษา บุคลากรและบุคคลทั่วไป ให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อัตลักษณ์อีสานและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการ ในการตอบสนองการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนโดยการนำหลักคิดดังกล่าวสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้เป็นที่ยอมรับโดยการร่วมสร้างผลงานศิลปะร่วมกับศิลปินอื่นๆ เพื่อเรียนรู้ระบบวิธีคิด รูปแบบการทำงานศิลปะที่มีแรงบันดาลใจจากเรื่องอัตลักษณ์อีสานร่วมกัน และสร้างจิตสำนึกถึงคุณค่าของศิลปกรรมในอดีต รวมถึงการบูรณาการศาสตร์ทางการสร้างสรรค์ในสาขาต่างๆ เพื่อที่จะร่วมกันสร้างองค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัยในครั้งนี้เพื่อประโยชน์กับองค์กร หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อค้นหาอัตลักษณ์อีสานที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปกรรมร่วมสมัย
- เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมร่วมสมัยจากอัตลักษณ์อีสาน
- เพื่อรวบรวมกระบวนการในการสร้างสรรค์ การวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปกรรม โดยนำอัตลักษณ์ในด้านต่างๆ มาใช้เป็นฐานในการคิด และในสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปกรรม เช่น

อัตลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรม

- สถาปัตยกรรม พระธาตุ สิม ส่วนประดับสถาปัตยกรรมศาสนา หอแจก หอระฆัง หอกลอง เอือน เลียงนา เล้าข้าว ปราสาทหิน
- จิตรกรรม ฮูปแต้ม ศิลปะถ้ำ ผ้าผะเหวด
- ประติมากรรม พระไม้อีสาน
- ภาษาและวรรณกรรม นางคำกลอง ผาแดงนางไอ่ สีนไซ
- ดนตรี หมอลำ แคน โปงลาง
- นาฏศิลป์ รำบายศรี แข่งกระติบ ฟ้อนภูไท กะโนปดิงต๋อง

อัตลักษณ์ทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น

- หัตถกรรม ธรรมมาสน์ โสังหด ชั้นกระหย่อง ผ้าอีสาน เครื่องปั้นดินเผา จักสาน เขียนหมากอีสาน เครื่องทองเหลือง เครื่องเงิน เกรียน กกไหล
- เกษตรกรรม ความเชื่อในการทำนา
- อาหาร ปลาไร่ ส้มตำ ลาบ ข้าวหอมมะลิ
- ศิลปะประยุกต์ หนังสือโมบาย

อัตลักษณ์ทางด้านวิถีชุมชนและสังคม เช่น

- ศาสนาและประเพณี บุญฮีตสิบสอง ผูกเสี้ยว ผีตาโชน ผีชนน้ำ
- ความเชื่อท้องถิ่น หลักบ้านและดอนปู่ตา การสู่ขวัญ

อัตลักษณ์ทางด้านอื่นๆ เช่น

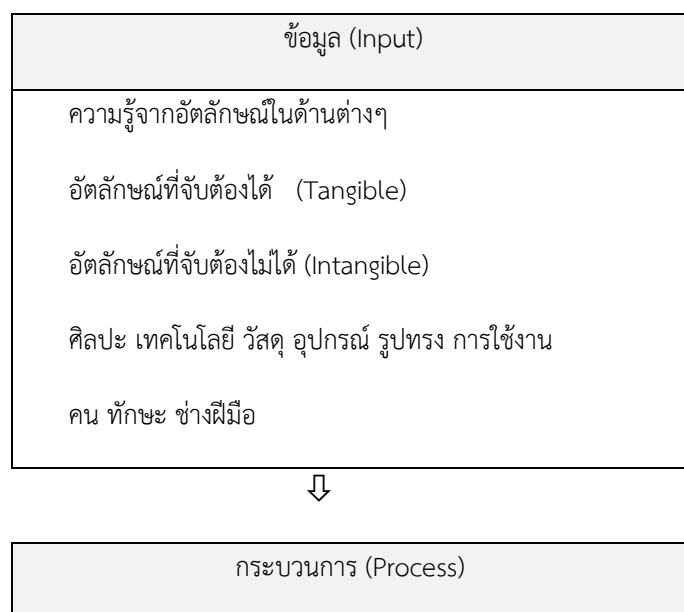
- ปรากฏการณ์ บั้งไฟพญานาค เชียงคาน หมูบ้านช้าง
- โบราณคดี บ้านเชียง ไดโนเสาร์

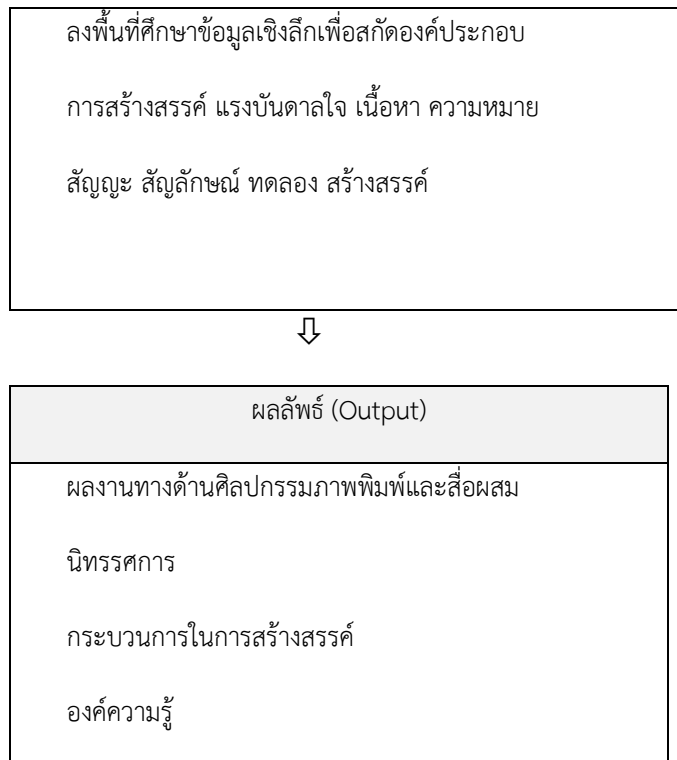
จำนวนผลงานภาพพิมพ์ 10 ชิ้น ขนาดชิ้นละ 60 x 80 เซนติเมตร

จำนวนผลงานสื่อผสม 5 ชิ้น ขนาดชิ้นละไม่ต่ำกว่า 1 เมตร

ทฤษฎี สมมติฐาน และ / หรือกรอบแนวความคิดของการวิจัย

วิธีการในการดำเนินงาน เป็นการสร้างสรรค์จากศิลปินในหลากหลายสาขา และจากหลายหน่วยงานเช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ เครื่องเคลือบดินเผา การออกแบบสิ่งทอ การออกแบบผลิตภัณฑ์หรือเครื่องประดับ โดยนำเอาอัตลักษณ์อีสานที่มีความสนใจในเฉพาะตน มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม จากนั้นจึงรวบรวมกระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย แนวคิด เทคนิค กลวิธี ลักษณะในการแสดงออก ขั้นตอนการทำงานทั้งหมด ลักษณะของผลงาน การติดตั้งกับพื้นที่แสดง การประเมินผลงานจากผู้ชม จากนั้นจึงสรุปเพื่อหาองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์ต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ได้ผลงานศิลปกรรมร่วมสมัยที่สร้างสรรค์จากอัตลักษณ์อีสาน จำนวน 15 ชิ้น โดยจำแนกเป็นผลงานภาพพิมพ์ จำนวน 10 ชิ้น ขนาดชิ้นละ 60 x 80 เซนติเมตร และผลงานสื่อผสม จำนวน 5 ชิ้น ขนาดชิ้นละไม่ต่ำกว่า 1 เมตร
- ได้แนวทางในการนำอัตลักษณ์อีสานมาใช้ประโยชน์ทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมร่วมสมัย
- ได้องค์ความรู้ทางด้านการสร้างสรรค์จากกระบวนการเทคนิคภาพพิมพ์และจากกระบวนการเทคนิคสื่อผสม

แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดการวิจัย

- แสดงนิทรรศการผลงานศิลปกรรม 1 ครั้ง
- บรรยายสรุปผลการวิจัยสร้างสรรค์ประกอบนิทรรศการ

วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

- ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ วิจัยแบบประยุกต์และสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมโดยรวบรวมเอกสาร เชิงสำรวจ ศิลปกรรมที่แสดงอัตลักษณ์ที่ชัดเจน ในพื้นที่เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์
- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- การทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ คติ ความเชื่อ ในศิลปกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- การสัมภาษณ์ ช่าง ศิลปินพื้นบ้าน เจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ฯลฯ
- การสำรวจ บันทึกภาพถ่าย ผลงานศิลปกรรมที่ปรากฏหลักฐานในปัจจุบัน
- กลุ่มตัวอย่าง
 - ด้านแหล่งข้อมูลทางศิลปกรรมที่แสดงอัตลักษณ์ที่ชัดเจนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 - ศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม ในรูปแบบต่างๆ ภายในประเทศ
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ อุปกรณ์วาดภาพ แบบจดบันทึก บันทึกภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว อุปกรณ์ทางภาพพิมพ์
- วิธีวิเคราะห์ข้อมูล
 - วิเคราะห์ทัศนธาตุที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์อีสาน
 - วิเคราะห์กระบวนการทดลองและสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์และสื่อผสม
 - สรุปผลการวิเคราะห์เพื่อสร้างองค์ความรู้ บรรยาย แสดงนิทรรศการและจัดทำเอกสารรายงาน

วิธีในการดำเนินงานแบ่งเป็นขั้นตอนต่างๆดังนี้

- ค้นหาทัศนธาตุต่างๆที่เด่นชัดในอัตลักษณ์อีสาน
- กำหนดแนวความคิด นำไปสู่สร้างภาพ ทดลองเทคนิค วิธีการทางศิลปะ
- สร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม
- รวบรวมผลงาน แนวคิด กระบวนการสร้างสรรค์ อย่างเป็นระบบ
- สรุปเป็นองค์ความรู้
- สรุปโครงการ

ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย 1 ปี

สถานที่ทำงานวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อ.เมือง จ.มิตรภาพ จ.ขอนแก่น 40002

กิจกรรม	เดือนที่											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ทบทวนวรรณกรรมและรวบรวมข้อมูลพื้นที่, ศิลปิน, ผู้เชี่ยวชาญ	→											
ติดต่อประสานงานหน่วยงานต่างๆ		→										
สร้างสรรค์ผลงาน			→	→	→	→	→	→	→	→		
บรรยาย											→	
แสดงนิทรรศการ											→	
สรุปผล											→	

ตารางที่ 1.1 ตารางระยะเวลาการทําวิจัย

เป้าหมายของผลผลิต (output) และตัวชี้วัด

ผลผลิต	ตัวชี้วัด			
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	เวลา	ต้นทุน
1. ผลงานสร้างสรรค์เทคนิคภาพพิมพ์	10 ชิ้น	ระดับชาติ	7 เดือน	120,000
2. ผลงานสร้างสรรค์เทคนิคสื่อผสม	5 ชิ้น	ระดับชาติ	7 เดือน	120,000
3. นิทรรศการ	1 ครั้ง	ระดับชาติ	1 เดือน	50,000

เป้าหมายของผลลัพธ์ (outcome) และตัวชี้วัด

ผลลัพธ์	ตัวชี้วัด			
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ	เวลา	ต้นทุน
1. องค์ความรู้ด้านการสร้างสรรค์	2 เรื่อง	ตีพิมพ์ เผยแพร่	1 ปี	-
2. การบรรยาย	1 ครั้ง	นักศึกษาและประชาชน	1 ครั้ง	-
3. ผู้เข้าร่วมชมนิทรรศการ	200 คน	หอศิลป์ระดับชาติ	1 เดือน	-

ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัยที่มีอยู่

- มีพื้นที่และอุปกรณ์ในการทดลองและสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรม
- มีหอศิลป์ในระดับชาติ ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น
- มีผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์อีสาน
- มีเจ้าหน้าที่และบุคลากรคอยสนับสนุน
- เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลทางด้านศิลปะ และวัฒนธรรมอีสาน

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมหรืองานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง

หนังสือ“ป็นอดีตเป็นตัว” โดย รศ.ดร.ไชยันต์ รัชชกุล ตีพิมพ์เมื่อมกราคม 2557 เนื้อหาสาระโดยรวมกล่าวถึงการตั้งคำถามต่อการศึกษาเรื่องราวในอดีต ค้นหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งทำให้เรามิอาจจะยืนยันได้ว่า งานเขียนทางประวัติศาสตร์คือความจริงจากอดีต ซึ่งเนื้อหาโดยรวมมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในชุดนี้ เนื้อหาสาระสำคัญกล่าวโดยสรุปของหนังสือเล่มนี้ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงแนวความคิด โดยพัฒนาแนวความคิดจากตอนเริ่มต้นโครงการจนมาถึงปัจจุบันในขั้นตอนการลงมือทำงานสร้างสรรค์ผลงานจริงและเชื่อมโยงมาสู่กระบวนการในการสร้างสรรค์ทั้งหมดในชุดนี้ ดังนี้ ในบทที่หนึ่งประวัติศาสตร์กับนิยายไม่มีอะไรแตกต่างกัน นักประวัติศาสตร์เป็นผู้ที่ค้นหาข้อมูลและหาข้อสรุป ส่วนนักเขียนนั้นจัดวางข้อมูลและไม่สรุป การตัดสินวัฒนธรรมอื่นจากไม้บรรทัดของตนเองที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม

ประวัติศาสตร์แบ่งได้ตามเวลา หือจัดตามพื้นที่ ในแนวทางวิชาการสมัยใหม่นั้นมีอยู่สามแนวทางหลัก คือ ในแนวทางแรก ประวัติศาสตร์อาจเคยเป็นเรื่องราวจากอดีต ที่นำมาร้อยเรียงกันหรือเป็นกิจกรรมตรวจสอบว่าเมื่ออดีตนั้นเกิดอะไรขึ้น ประวัติศาสตร์เป็นความพยายามทำความเข้าใจให้ปรากฏ แนวทางที่สอง ประวัติศาสตร์เปลี่ยนรูปจากการบันทึกหรือเรียบเรียงสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมมีการวิเคราะห์ อธิบาย แนวทางที่สามต่อต้านแนวคิดปฏิฐานนิยม (anti-positivism) ซึ่งไม่เชื่อว่ามีความจริงที่ลงตัวสำเร็จรูปและสามารถค้นหาได้ เพราะเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อน ไม่คงที่ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยและการตีความ แนวนี้เป็นการตั้งคำถามและท้าทายประวัติศาสตร์แบบสองแนวทางแรก อดีตนั้นเป็นแหล่งอันมั่งคั่งสำหรับการสร้างอัตลักษณ์ทางการเมือง ประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นมาจากข้อมูลจากอดีตนั้นถูกใช้เพื่อสร้างความชอบธรรม เป็นเครื่องมือของอำนาจ เป็นการประดิษฐ์สร้างสิ่งที่อาจจะไม่ได้มีอยู่เลยให้เกิดขึ้น อดีตและประวัติศาสตร์นั้นสร้างขึ้นมา ส่วนที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เท่านั้นที่ถือว่าเป็นข้อมูลประวัติศาสตร์ เรื่องใดเป็นอดีต (face from the past) เรื่องใดเป็นข้อมูลประวัติศาสตร์ (history face) การเลือกสรรข้อมูล ในท่ามกลางข้อมูลมหาศาลนั้นข้อมูลใดที่เราเลือกข้อมูลใดที่เราตัดออก ความแตกต่างระหว่างอดีตกับประวัติศาสตร์ อดีตหมายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเวลาหนึ่ง ส่วนประวัติศาสตร์หมายถึงปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์นั้น อดีตกับประวัติศาสตร์จึงมีใช้สิ่งเดียวกัน บางกรณีจึงเป็นไปได้ว่าภาษาในอดีตนั้นอาจไม่มีหนทางจะเข้าใจได้ในปัจจุบัน หรือแม้กระทั่งสมัยเดียวกันคำก็อาจแปรเปลี่ยนไปตามผู้ส่งสารและผู้รับสาร

ในบทที่สอง ความเป็นอีสานเป็นการสร้างขึ้นใหม่ มิใช่ความเป็นมาแต่ไหนแต่ไร ดินแดนอีสานนั้นในทางภูมิศาสตร์เป็นความจริงทางธรณีวิทยาที่มาแต่ดึกดำบรรพ์ แต่คำว่าอีสานในฐานะบริเวณพื้นที่นั้น เป็นชื่อที่ทางผู้ปกครองกรุงเทพฯใช้เรียกแทนชื่อเดิมคือกลุ่มหัวเมืองลาวเมื่อประมาณ พ.ศ.2442 นี้เอง นอกจากนี้ยังมีชื่อเรียกต่างๆไปถึง 10 แบบ เช่น ลาวเฉียง ลาวขาว ลาวพวน ลาวเขมร ลาวเฉียงโยน ลาวกาวลือ ลาวกาวพวน ลาวกาวหอม การใช้ชื่ออีสาน หมายถึงหน่วยหนึ่งของพื้นที่นั้น เพิ่งเกิดขึ้นโดยเป็นผลของกระบวนการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งต่อมาผู้คนที่ย้ายในบริเวณแถบนี้ก็เรียกตนเองเช่นนั้น จนกระทั่งถือเป็นอัตลักษณ์ของตน อีสาน มิได้สื่อถึงบริเวณพื้นที่หนึ่งเท่านั้น แต่ยังบอกถึงสภาพธรรมชาติ สังคม ผู้คน ภาพลักษณ์ของความเป็นอีสาน กับความเป็นอีสานที่แท้จริงนี้อาจไม่ตรงกัน

การพยายามรับรู้อดีต อย่างที่อดีตเป็นจริงๆ แต่นักประวัติศาสตร์รับรู้อดีตนั้นจากกรอบวัฒนธรรมความคิดปัจจุบัน งานประวัติศาสตร์จึงอยู่ในรูปความพยายามเสนอภาพอดีตจากปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ที่พิจารณาในเชิงการรับรู้จึงเป็นทั้งการคิดถึงและทบทวนอดีต

ในบทที่สาม ทศนักรักษา ของเดิม ของแท้ นั้น ซึ่งความจริงแล้ว ก็คือสภาพที่เป็นอยู่ช่วงขณะหนึ่งของเวลาในประวัติศาสตร์ เมื่อย้อนอดีตขึ้นไปหรือก้าวเข้ามาในทศปัจจุบัน ของเดิมของแท้นั้นก็หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ของเก่าแท้นั้น ไม่มี มีแต่ของเก่าที่ดำรงอยู่ในเวลาใดเวลาหนึ่ง

ในบทที่สี่ ความพยายามจะเสนอการรับรู้ความหมายของวัฒนธรรมชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียวนั้นดูเหมือนจะเป็นเรื่องพ้นวิสัย ช่วงเวลาหนึ่งอาจมีความหมายหนึ่งแต่ก็เปลี่ยนไปในอีกช่วงเวลาหนึ่งแม้กระทั่งสำหรับบุคคลคนเดียวกัน ความหมายที่เคลื่อนตัวได้จึงยากที่จะจับให้มั่น วิธีการใช้ข้อมูลหรือการรับเนื้อหาจากอดีตอย่างไร คือวิธีการรับรู้ในเนื้อหาและมีวิธีการนำเสนออย่างไรคือวิธีในการแสดงออกและนำเสนอ เนื้อหาที่คลุมเครือนั้น โดยรูปแบบก็เป็นความตั้งใจที่จะนำเสนอไม่ชัดเจน

ในบทที่ห้า วิธีและรากฐานของแนวคิดที่นำมาสร้างและประกอบข้อมูลขึ้นมาเป็นความคิด อะไรและอย่างไร การครอบงำกำหนดชีวิตคน โลกทัศน์ในสังคมไทยอยู่ การครอบงำกำหนดนี้สังคมนานและทวีขึ้นเรื่อยๆจากการโฆษณาชวนเชื่อ ไม่มีความเห็นของใครที่โต้แย้งไม่ได้หรือไม่มีความเห็นใดถูกต้องสมบูรณ์

ในบทที่หก แนวทางการมองหรือทัศนะของคนกลุ่มหนึ่งที่เหนือกว่าคนอีกกลุ่มหนึ่ง เช่นผู้ปกครองชาวกรุงเทพฯต่อชาวอีสานเป็นแนวการมองและทัศนะจากคนอื่นแลความเป็นผู้อื่น ความลักลั่นระหว่างบรรทัดฐานที่ตัวเองใช้กับผู้อื่นและที่ผู้อื่นใช้กับตัวเอง (ความตั้งใจของผู้ประพันธ์ → การตีความของผู้อ่าน)

ในบทที่เจ็ด การสำรวจหาความจริงนั้น หลักฐานไม่ได้คอยอยู่ให้พบอย่างสำเร็จรูปแต่เป็นชิ้นแยกๆจากกัน (Fragments) ที่อาจสัมพันธ์หรือไม่สัมพันธ์กัน ไม่ได้เรียงลำดับเวลาให้เรา เราจะใช้เกณฑ์อะไรว่าเหตุการณ์หรือบันทึกหรือการบรรยายนั้นสำคัญหรือไม่สำคัญ เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้อง แนวเรื่องนั้นมีความเป็นไปได้ต่างๆนานา จะเป็นแนวใดก็ขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย โดย คริส เบเคอ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร มีนาคม 2557 คริส เบเคอ เกิดที่ประเทศอังกฤษ จบปริญญาตรีและปริญญาเอกประวัติศาสตร์อินเดียที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ สอนประวัติศาสตร์เอเชีย ย้ายมาอยู่เมืองไทยในปี พ.ศ. 2522 และผาสุก พงษ์ไพจิตร จบปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื้อหาเป็นการเรียบเรียงมาจากการค้นคว้าวิจัยทางด้านประวัติศาสตร์ไทยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาซึ่งส่วนมากเป็นผลงานของนักประวัติศาสตร์ไทยและนักวิชาการแขนงอื่นๆ ซึ่งประกอบด้วยหลายเรื่อง เช่น ประวัติศาสตร์ก่อนกรุงเทพฯ สังคมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การปฏิรูป รัชกาลที่ 5 สังคมเมือง สังคมชาวนา ขาดินนิยมหลายมิติ สมัยอเมริกันและพัฒนาการ สังคมและการเมืองร่วมสมัย นอกจากนี้ ยังมีภาพประกอบที่สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในกระบวนการสร้างสรรค์ได้ เช่นเดียวกัน

สิ่งที่สัมพันธ์กับแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานในชุดนี้คือเนื้อหาในบทที่เจ็ด อุดมการณ์หลากหลาย ทศวรรษ 2480 ถึง ทศวรรษ 2510 เนื้อหาได้กล่าวถึง ภาควิชาออกเฉียงเหนือ หรืออีสานไว้ว่า อีสานมีประชากร 1 ใน 3 ของประเทศส่วนใหญ่พูดภาษาลาว (อีสาน) คนจนมากกว่าภาคอื่นๆ เพราะดินไม่ดีเผชิญภาวะฝนทิ้งช่วงบ่อยครั้ง นักการเมืองระดับท้องถิ่นต่อต้านการรวมศูนย์ไว้ที่กรุงเทพฯ และเรียกร้องให้รัฐบาลจัดสรรเงินงบประมาณมาช่วยลดความเสียหายของภาคอีสานมาโดยตลอด หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้นำบางคนอยากให้อีสานรวมเข้ากับบริเวณที่พูดภาษาลาวนอกประเทศ ผู้นำอีสานมักถูกจำคุกหรือถูกลอบฆ่าทุกครั้งที่รัฐบาลทหารปราบปรามฝ่ายตรงข้าม พ.ศ. 2502 ศิลา วงศ์สิน ชาวนาผู้ประกาศตนเป็นผีบุญ ก่อตั้งอาณาจักรอิสระในหมู่บ้านที่โคราช เมื่อตำรวจเข้าปราบและถูกจับประหารชีวิตต่อหน้าสาธารณชนที่โคราช ต่อมาอดีต สส. 2 คน จัดตั้งพรรคอีสาน ภายใต้อุดมการณ์สยามนิยม เรียกร้องให้รัฐบาลจัดสรรเงินพัฒนาอีสานให้มากขึ้น จอมพลสฤษดิ์ก็กล่าวหาว่า

หัวหน้าพรรคอีสานฝึกไฝ่ลัทธิคอมมิวนิสต์และการแบ่งแยกดินแดน ครอง จันดาวงศ์ ขาวนามืออาชีพเป็นครู ต่อมาถูกจำคุก 5 ปี ในข้อกล่าวหาว่าก่อการกบฏและถูกประหารชีวิตต่อหน้าสาธารณชนที่บ้านเกิด จังหวัดสกลนคร

นอกจากเนื้อหาที่มีบางส่วนที่สัมพันธ์แล้วยังมีภาพประกอบซึ่งเป็นจิตรกรรมสีน้ำ โดยศิลปินตะวันตก วัตถุประสงค์สร้างภาพประกอบอันมีเทคนิคที่กลายมาเป็นเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเรื่องราวของหนังสือเล่มนี้ โดยตะวันตกได้กล่าวถึงความคิดของตนเองไว้ในปกหลังไว้ว่า ประวัติศาสตร์และการเมืองของประเทศไทยในความรู้สึกผมมันเหมือนเป็นสิ่งที่พราเลี่ยนและเราจำเป็นต้องได้ค่อนข้างลำบากมีหลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาผมพยายามปะติดปะต่อเหตุการณ์ต่างๆที่ผมรู้สึกกับมันมาเป็นงานจิตรกรรมสีน้ำที่ดูประหลาด เลื่อนหายและไม่ชัดเจน

หนังสือประวัติศาสตร์อีสาน โดยเดิม วิชาภัยพจนกิจ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 กุมภาพันธ์ 2557 ซึ่งได้มีการลำดับเรื่องราวให้รัดกุมยิ่งขึ้นโดยนิธิ เอียวศรีวงศ์ จากฉบับพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2513 โดยคำนำผู้เขียนได้กล่าวไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2490 ผู้เขียนมีกิจธุระที่จังหวัดอุบลราชธานี บังเอิญไปพบบันทึกการปกครองหัวเมืองมณฑลอีสานของผู้เป็นบิดา คือ พระภาคย์พจนกิจ เล็ก สิงห์ขีต เป็นหลวงอุปฮาดผู้ช่วย ร.ศ. 125 โดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิ รับสั่งให้หม่อมราชวงศ์วิจิตร ปลัดมณฑลประจำจังหวัดอุบลราชธานีเป็นแม่กองในการรวบรวมและมอบหมายให้ข้าผู้เขียนเป็นผู้ช่วยเรียบเรียงจากสมุดข่อย เอกสารสำคัญเก่าแก่หรือสัญญาบัตรของเจ้าเมือง อุปฮาด ราชวงศ์ ราชบุตรทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีอยู่ตามหัวเมืองน้อยใหญ่ในมณฑลอีสาน เมื่อเรียบเรียงเสร็จ ให้ใช้ชื่อว่า พงศาวดารหัวเมืองอีสาน ผู้เขียนได้นำเอาบันทึกนี้ปรับปรุงปะติดปะต่อกับหลักฐานอื่นที่ผู้เขียนหามาได้โดยอาศัยพงศาวดารหัวเมืองอีสานกับการบันทึกการปกครองหัวเมืองมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือ

เนื้อหาในเล่มแบ่งออกเป็น ห้าภาคและสี่ภาคผนวก ประกอบด้วย ภาคที่หนึ่ง ลุ่มน้ำมูลตอนต้น ภาคที่สอง ลุ่มแม่น้ำมูลตอนล่าง ภาคที่สาม ลุ่มน้ำชี ภาคที่สี่ ลุ่มน้ำโขง ภาคที่ห้า การปกครองและการปฏิรูปการปกครองมณฑลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคผนวกที่หนึ่ง กบฏเจ้าอนุวงศ์ ผนวกที่สอง ทำเนียบขุนนางกัมพูชา ผนวกที่สาม กงสุลฝรั่งเศสในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผนวกที่ห้า การสำรวจแม่น้ำโขงและแก่งหลี่ผี เนื้อหาที่สัมพันธ์กับการสร้างสรรค์ผลงานในชุดนี้คือในภาคที่ห้า บทที่สิบแปด กบฏผีบุญ ซึ่งเนื้อหามีการแสดงข้อคิดเห็นของผู้เขียนซึ่งมีความแตกต่างไปจากหนังสือเล่มอื่นๆที่ได้เขียนถึงเรื่องกบฏผีบุญในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้ ฝ่ายเมืองอุบลฯ เมื่อปลายปี 2443 เจ้ายุติธรรมธร (คำสุก) เจ้าองค์ครองเมืองนครจำปาศักดิ์ ได้มีบอกทูลพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ว่ามีคนคนหนึ่งตั้งตัวเป็นองค์ผ้าขาวนุ่งขาวห่มขาวไม่ปรากฏนามอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงบำรุงฝรั่งเศส เล่าลือว่าเป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์ ชี้นำชี้นำทำอะไรสิ่งไหนเป็นสิ่งที่น่า น่าจะยกพวกข้ามโขงเข้ามาตีเมืองอุบลฯในไม่ช้านี้ ครั้นถึงปลายปี ร.ศ.119 มีนายมัน ตั้งตนเป็นเจ้าปราสาททอง องค์ผีบุญมาคบคิดกับองค์ฟ้าเลื่อน เคลี้ยกล่อมผู้คนบ้านนาโพธิ์ ตำบลหนามแท่ง ได้ราว 200 คน จะไปตีเอาเมืองอุบลฯ แล้วองค์ผีบุญก็ยกพวกมาเกลี้ยกล่อมผู้คนในเมืองเขมราฐอีก ผู้รักษาการเมืองแลกรมการเมืองขับไล่ไม่ให้ประชาชนนับถือและเป็นพรรคพวกด้วย องค์มันผีบุญจึงโกรธเลยให้พรรคพวกจับตัวท้าวกุลบุตรและท้าวโพธิสารฆ่าที่ซานเมืองเขมราฐ แล้วก็ยกพวกไปถึงบ้านสะพือใหญ่ จัดตั้งพิธีปลุกศาลเพิงตาวุ่นขาวห่มขาวทำเป็นจำศีลภาวนา พูดจาว่านล้อมเกลี้ยกล่อมผู้คน มีราษฎรเข้ามาหาเป็นจำนวนมากและมีคนนับถือกลัวเกรงกันมาก เมื่อการข่าวไปถึงพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ จึงตรัสสั่งให้นายพลตรีหม่อมเจ้าศรีโสเฉลิมศักดิ์ ผู้บัญชาการกองพลทหารนครราชสีมา จัดส่งทหารไปช่วยระงับเหตุการณ์ทางด้านเมืองยโสธร เสลภูมิโดยด่วน โดยใช้กองกำลังทหาร 1,140 นาย สุดท้ายพวกผีบุญได้ชัยชนะและได้พรรคพวกเพิ่มอีกราว 1,500 คนจะยกไปตีเมืองอุบลฯ ภายหลัง ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2444 ทางทหารได้เข้าต่อสู้กับพวกผีบุญ ซึ่งบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมากและจับกุมเป็นเชลยได้ราว 400 คนคุมใส่ขื่อคาจองจำไปยังเมืองอุบลฯ ความผิดคือแสดงตนเป็นผู้วิเศษ หลอกให้ราษฎรนำดอกไม้ธูปเทียนและเงินทองไปบูชาให้คนนับถือหลงเชื่อ และนำมาใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัวให้ร้ายรัฐบาล

เป็นเหตุให้ราษฎรกระด้างกระเดื่องต่อแผ่นดิน คณะตุลาการพิจารณาเป็นสัจฐานกบฏก่อจลาจลภายใน จึงพร้อมกันพิพากษาเอกฉันทัดสินประหารชีวิต และเสียบประจานไว้ ณ ที่เกิดเหตุทุกแห่งที่จับมาได้ เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างต่อแผ่นดินสืบไป และหลังจากนั้นมาก็ปรากฏมีปัญญเกิดขึ้นอีก เช่น ใน พ.ศ. 2364 เกิดปัญญขึ้นที่จังหวัดเลย ซึ่งไม่ใหญ่โตร้ายแรงเท่าพิบัพปัญญในจังหวัดอุบลฯและทางการก็ได้ปราบลงจนสำเร็จ

หนังสือวิถีอีสานใหม่ (Isan Becoming: Agrarian Change and the Sense of Mobile Community in Northeastern Thailand) โดย พัฒนา กิตติอาษา แห่งภาควิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ พิมพ์ในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2557 หนังสือเชิงวิชาการที่สำคัญในวงการศึกษไทยและเป็นผลงานที่ใช้ทฤษฎีร่วมสมัยเข้ามาศึกษาค้นอีสานเพื่อนำไปสู่การอธิบายความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่เกิดขึ้นกับคนอีสาน ที่เรียกว่า วิถีอีสานใหม่ โดยสรุปเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงประเด็นร่วมสมัยอันมีเนื้อหาสอดคล้องสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับวิธีคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในชุดนี้ดังนี้

ในโลกปัจจุบันเราไม่ได้มองเห็นอำนาจได้เพียงจากการกดบังคับหรือการครอบงำคนกลุ่มหนึ่งโดยคนอีกกลุ่มหนึ่ง และอำนาจก็ไม่ได้แสดงออกผ่านการใช้อำนาจของชนชั้นปกครองกดขี่ประชาชนผู้ไร้อำนาจแต่เพียงเท่านั้นหากแต่อำนาจยังดำรงอยู่ในสรรพสิ่งสามัญธรรมดา ทั้งในเรื่องการใช้อำนาจทางการปกครองและทางทหาร โดยตรงไปจนถึงการกำหนดสร้างค่านิยม อุดมการณ์ ความเชื่อ รวมถึงความรู้และประวัติศาสตร์ ในลักษณะการเดียวกับที่นักบูรพาคดีศึกษาเขียนความรู้เกี่ยวกับโลกตะวันออกเพื่อกดทับโลกตะวันออกให้เชื่อลงว่าอัตลักษณ์ตัวตนของตะวันออกคือความด้อยกว่า ล้าหลัง ป่าเถื่อน โง่เขลา ยากไร้ แต่ในอีกด้านหนึ่งก็ไร้เดียงสาขึ้นชมดั่งคนเถื่อนผู้ยังดำรงอยู่ในสภาวะธรรมชาติก่อนจะปนเปื้อนด้วยข้อตกลงผูกมัดในการก่อรูปขึ้นเป็นสังคม การเมือง ราชสำนักที่กรุงเทพฯ ก็ใช้วิธีเดียวกันกับดินแดนเพื่อนบ้านรายรอบเพื่ออ้างความเหนือกว่าและสิทธิธรรมที่จะปกครอง พร้อมทั้งในทางรูปธรรมก็ผนวกดินแดนเหล่านี้เข้ามาอยู่ภายใต้รัฐอำนาจของราชสำนักที่กรุงเทพฯ อดีตกาลที่ปรากฏในงานเขียนประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์นิยม (ethnographic writing) ของไทยส่วนใหญ่จึงเป็นผลิตผลของแรงปรารถนาและอำนาจในการเขียนและนำเสนอของชนชั้นนำอย่างชัดเจน ผลงานจากหนังสือเล่มนี้อาจเป็นงานชิ้นสำคัญที่ช่วยขจัดมายาคติของความเป็นอีสาน ไม่ว่าจะเป็นมายาคติที่สร้างโดยรัฐไทยสมัยใหม่ นักการเมืองยุคสงครามเย็น นักวิชาการไทยและเทศ หรือคนทั่วไปรวมทั้งยังช่วยปิดประตูไม่ให้ใครเข้ามาสร้างมายาคติผิดๆให้กับคนอีสาน โดยทั่วไปไม่มีปัจเจกคนใดหรือไม่มีสังคมใดดำรงอยู่ได้โดยปราศจากอัตลักษณ์หรือตัวตน อัตลักษณ์เปรียบเสมือนลมหายใจและจิตวิญญาณของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มทางสังคม เมื่อพิจารณาในระดับชุมชนอัตลักษณ์ทางสังคมใดๆย่อมเป็นผลิตผลของกระบวนการทำงานของความรู้และเทคโนโลยีของอำนาจ ชุมชนเป็นเป้าหมายและที่ตั้งสำคัญของอัตลักษณ์ทางสังคม อัตลักษณ์เป็นชุดของความหมายที่จะนิยามว่าเราเป็นใครเมื่อเราแสดงบทบาทเฉพาะในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคม อย่างไรก็ตาม ความทุกข์ร้อนของชาวบ้านน่าจะมีผลสำคัญรองลงมาจากผลประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน สายตาของชนชั้นนำที่สร้างภาพตัวแทนหมู่บ้านอีสานแก่ส่วนมากมักจะมองออกไปไม่พ้นหลังช้างหลังม้า ขบวนเสด็จ อาณาบริเวณที่ประทับ และปากคำของข้าราชการท้องถิ่น สายตาของชนชั้นนำจึงค่อนข้างแคบและจำกัดเพราะไม่อาจมองไกล มองลึก และมองทะลุเข้าไปในวิถีชีวิตและจิตวิญญาณที่แท้จริงของผู้คนในหมู่บ้านอีสานเก่า ระบบความรู้ดั้งเดิมของชาวบ้านกำลังได้รับการท้าทายด้วยระบบการศึกษา โรงเรียนและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่างๆ สัญญาณของความทันสมัยในนามของระบบการศึกษา ระบบราชการ การค้าขายแลกเปลี่ยนการพัฒนา เริ่มท้าทายระบบความรู้ดั้งเดิมของหมู่บ้าน สำนักที่พร้อมรับรองกับกระบวนการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยและหล่อหลอมอัตลักษณ์ทางสังคมของผู้คนและชุมชนหมู่บ้านอีสาน ซึ่งพร้อมแล้วที่จะเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัวและชุมชน แรงปรารถนาและจิตสำนึกที่สำคัญที่สุดที่เราสามารถเรียนรู้ได้จากลูกอีสาน ก็คือแรงปรารถนาที่จะดันดันเดินทาง เพื่อรื้อข้ามพื้นที่เขตแดนต่างๆ (deterritorialization) ของชีวิตและชุมชนในนามของการแสวงหาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า ชีวิตและการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของชุมชนหมู่บ้านอีสานในทศวรรษ

ต่อมาสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการเดินทางเคลื่อนย้ายเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือเลื่อนสถานภาพของตนเอง (mobility) ของชาวบ้านขนาดใหญ่ทั้งในด้านกายภาพและเศรษฐกิจสังคมและการเมือง

หนังสือ “การปฏิวัติศาสตร์ของโซซูร์เส้นทางสู่โพสต์โมเดิร์นนิส” โดย ธีรยุทธ บุญมี ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 2 มกราคม 2558 สำนักพิมพ์วิภาษา ประกอบด้วยเนื้อหาจำนวนมากถึง 19 บท แบ่งออกเป็น 5 ภาคใหญ่ๆ ได้แก่ ภาคที่ 1 การปฏิวัติ 3 ด้านของสัญศาสตร์ ภาคที่ 2 ประวัติและสัญศาสตร์ของโซซูร์ ภาคที่ 3 มานุษยวิทยาเชิงโครงสร้าง ภาคที่ 4 การวิเคราะห์วัฒนธรรมร่วมสมัย ภาคที่ 5 การสื่อแทน การเข้ารหัส การถอดรหัสและการเมือง เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มีความสอดคล้องที่สามารถนำเอาทฤษฎี แนวคิด การวิเคราะห์ที่สำคัญไปใช้กับการอ้างอิงประกอบเนื้อหา แนวคิด ที่มาของกระบวนการอธิบายเชิงวิเคราะห์ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุดนี้ได้อย่างเหมาะสมเป็นอย่างมาก เช่นทฤษฎีสัญศาสตร์ ที่กล่าวว่าทุกสิ่งสามารถเป็นสัญญาณได้ สินค้า เครื่องหมาย เครื่องมือที่มนุษย์สร้างขึ้นล้วนเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาณที่บ่งบอกสถานะทางสังคมหรือรสนิยมสมัยใหม่ งานศิลปะเองก็ปรับตัวให้ผันมาจากแนวสำนึกนิยม ซึ่งภาพยังคงสื่อความหมายเหมือนภาษาพูด นี่คือ ท้องฟ้า ภูเขา พุ่มหญ้า ดอกไม้ป่าที่สวยงาม หรือคือหนุ่มสาวที่รักกัน ภาพเขียนสมัยใหม่ เป็นการตัดกันของสี หรือของโทนสี มีความสัมพันธ์ของรูปทรงต่างๆ มันไม่ต้องการสื่อความหมายโดยตรงแบบเดิมอีกต่อไป ภาษาเป็นสิ่งที่กำกับความคิดมนุษย์ ภาษามีลักษณะเป็นบทกวี เป็นยถากรรม ทำให้การค้นหาคำความหมาย ความหลากหลายของความหมาย หรือความแจ่มชัดของความหมายเป็นสาระสำคัญของชีวิต ชีวิตทางสังคม การบริโภควัตถุสินค้าต่างๆ เพื่อประดับประดาความหมายต่างๆ ให้กับตัวเอง ศาสตราจารย์โรแลนด์ บาร์ธ เชื่อว่า มีความจริงอันสูงสุดหรือความหมายที่แท้ กลุ่มหลังสมัยใหม่กลับมีความคิดว่า ความหมายเป็นสิ่งที่เลื่อนไหลได้ ไม่แน่นอน สิ่งที่ครอบงำมนุษย์อยู่ก็คือ โลกของรูปสัญลักษณ์ของสัญญาณ ซึ่งก็คือตัวหมาย (signifier) ซึ่งมีมากมายเปลี่ยนผันอยู่ตลอดเวลา เหมือนกับมนุษย์ยุคปัจจุบันที่ต้องอยู่กับรูปสัญลักษณ์สิ่งของต่างๆ ที่กลาดเกลื่อน โดยที่มนุษย์เกือบจะหลงลืมหน้าที่พื้นฐานของสินค้าเหล่านั้นไปจนหมดสิ้น ในกลางยุคศตวรรษที่ 19 เริ่มมีสิ่งที่เป็นวัตถุของศิลปะที่กว้างขวางและหลากหลายขึ้น เช่น ภาพทิวทัศน์ชนบท ขาวนา กรรมกรเหมืองแร่ ชีวิตคนจนในเมือง เช่น รูปผู้โดยสารรถไฟชั้นสาม ของ Honore Daumier (1862) นี่คือนิยามแนวสำนึกนิยมหรือสังคมสำนึกนิยม ซึ่งวิพากษ์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมอุตสาหกรรมในยุโรปในช่วงนั้น ต่อมาภาพเขียนในลัทธิอิมเพรสชันนิสซึม ได้ถ่ายทอดภาพชีวิตชนชั้นกลางในสมัยนั้น เช่นภาพปิกนิก ภาพพักผ่อนริมทะเล ภาพการดื่ม คุย เต็นท์ของชนชั้นกลางในบาร์เล้า สวนสาธารณะ ภาพงานอดิเรก โดยรูปแบบการเขียนก็เป็นการวิพากษ์แนวเขียน ศิลปะและวัฒนธรรมก่อนหน้าศตวรรษที่ 19 ถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสื่อ หรือเป็นตัวแสดงแทน (representation) ของบางสิ่งบางอย่างในลักษณะที่ตรงไปตรงมา กล่าวในภาษาของสัญศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรมก็เป็นสัญญาณหรือสัญญาณแบบหนึ่ง ซึ่งยังหมายถึงความคิดหรือความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น อาจบ่งถึงเกียรติยศ ความรุ่งเรืองของกษัตริย์ ขุนนาง ความชื่นชมศรัทธาที่มีต่อศาสนา หรือพระผู้เป็นเจ้า ศิลปะในแนวสำนึกนิยมหรืออิมเพรสชันนิสซึม ก็ยังเป็นตัวแทนของความจริงที่ปรากฏให้เห็นได้ชัดเจน เช่น ภาพชีวิตชนชั้นกลาง ขาวนา กรรมกร ภาพของเมือง โรงงานอุตสาหกรรม สัญศาสตร์จึงให้เครื่องมือที่สามารถวิเคราะห์ความหมายของวัฒนธรรมดังกล่าวได้ดีด้วยสาเหตุ 2 ประการคือ ประการแรก สัญศาสตร์มองทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นได้เป็นสัญญาณหมด ด้วยเหตุนี้ แก้ว แหวน นาฬิกา ปากกา แวนตา กางเกง ยีนส์จึงสามารถถูกตีความว่าเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความหมายบางอย่างได้ ประการที่สอง สัญศาสตร์ของโซซูร์จะแบ่งองค์ประกอบของมนุษย์ออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ การพูด (parole) และระบบภาษา (langue) การพูดเป็นเรื่องของปัจเจกชนแต่ละคน มีหลากหลายลักษณะต่างกันไปถึงแม้จะเป็นเรื่องเดียวกัน ส่วนระบบภาษานั้นเป็นกฎเกณฑ์กติกา ที่เป็นข้อตกลงร่วมกันของสังคม จึงมีลักษณะที่แน่นอนตายตัว กระแสคิดหรือผัสสะแห่งยุคสมัยแบบหลังสมัยใหม่เป็นการเปิดกว้างต่อทุกสิ่งทุกความหมาย ไม่มีวัตถุใดหรือสัญญาณใดที่มีฐานะหรือความหมายสูงกว่าวัตถุอื่นหรือสัญญาณอื่นๆ ได้ มนุษย์จึงไม่สามารถหาเส้นแบ่งใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง อุดมการณ์ ประชาชน สุนทรียะ หรือศีลธรรม ที่จะบอกได้ว่าสิ่งหนึ่งดีกว่าอีกสิ่งหนึ่ง ถูกต้องกว่าอีกสิ่งหนึ่ง สวยงามกว่าอีกสิ่งหนึ่ง

ในด้านวัฒนธรรมก็เริ่มมีการปฏิวัติทางความคิดใหญ่เกิดขึ้น คือจากเคยมองว่าวัฒนธรรมเป็นของสูงส่ง ประณีต ละเอียดย่อน เป็นมรดกล้ำค่าของอดีตที่รุ่งเรืองก็กลับมามองว่าความหมายที่แท้จริงของวัฒนธรรมน่าจะเป็นสิ่งที่ผูกพันกับวิถีชีวิตปกติธรรมดาของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการกินอยู่ พักผ่อนที่บ้าน เดินทางท่องเที่ยว คำจำกัดความวัฒนธรรมจึงเปลี่ยนมาเป็นว่า วัฒนธรรมคือชีวิตของผู้คน หรือวัฒนธรรมคือสิ่งธรรมดา (Culture as the ordinary) เกิดมีการศึกษาวัฒนธรรมตลาด วิถีชีวิตประจำวันของผู้คน จึงถือว่าสาส์นศาสตร์มีส่วนช่วยผลักดันการหักเหเข้าสู่ธรรมดานี้ด้วย ในแง่ที่ว่ามันเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้อธิบายและวิเคราะห์วัฒนธรรมประชาานิยมหลายๆ ด้าน เช่น แฟชั่น โฆษณา เพลง ภาพยนตร์ ละครทีวี กีฬา การวิเคราะห์การสร้างความหมาย สร้างอัตลักษณ์ โดยผ่านสื่อหรือวัตถุในรูปใดๆ ก็ได้ สอดคล้องกับกระแสบริโภคนิยมของโลกในครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 ที่ว่าเราสนใจรูปลักษณ์ของสิ่งของ ภาระหน้าที่รองของมันมากกว่าประโยชน์ใช้สอยพื้นฐานของมัน ก็ยังทำให้เราอยู่ในรูปลักษณ์ของสัญลักษณ์และอยู่กับความหมายรองของมันมากกว่าความหมายหลัก

สิ่งที่เราเคยคิดว่าเป็นอัตลักษณ์หรือตัวตน (identity) นั้นเป็นภาพลวงตา สิ่งที่เป็นจริงเป็นพื้นฐานคือความสัมพันธ์ เป็นเพราะว่าหากเราจะรับรู้ว่ามีตัวตน เป็นรูปธรรมได้นั้นเป็นผลมาจากการสัมพันธ์หรือสิ่งที่ต่างออกไปและความคิดอื่นๆที่ไม่ใช่สิ่งๆนั้นที่เรารับรู้ เท่ากับว่าสิ่งๆนั้นที่เราคิดหรือนึกถึงนั้นมันเป็นความว่างเปล่า แต่สิ่งที่เป็นพื้นฐานดำรงอยู่จริงเฉพาะในระบบของภาษา

ปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญขึ้นในหลายแวดวงเกือบพร้อมๆกันคือ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ศิลปะและวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจมาสู่มนทัศน์การศึกษาเชิงระบบ คือความเชื่อมโยงเป็นระบบของคร่อมเดียวกัน ในระนาบเวลาเดียวกัน (synchronicity) เวเบอร์ (1864-1920) ได้ศึกษาชนชั้น (class) และความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้น สำหรับเดิร์กไฮม์ (1858-1917) การศึกษาสังคมก็คือการศึกษาลักษณะต่างๆกันของความผูกพันเชื่อมโยงเป็นองค์รวมเดียวกันของผู้คน สำหรับซิมเมล (1858-1918) ก็คือการศึกษาแง่มุมความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในลักษณะต่างๆกัน ทักษะความคิด ความเชื่อ พฤติกรรมของชนชั้นชนชั้นหนึ่ง คนกลุ่มหนึ่งๆ จะไม่มีความหมายเลยถ้าหากเราไม่ศึกษามันโดยเปรียบเทียบกับทัศนคติ ความเชื่อ พฤติกรรมของชนชั้นอื่นๆ ที่อยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน ปรากฏการณ์ย่อยต่างๆในทุกๆเรื่อง สามารถอธิบายได้จากองค์รวมใหญ่ คือระบบโครงสร้างของสังคม

โซซูร์สรุปว่า ความหมายหรือค่าของสัญลักษณ์ เกิดจากการเปรียบเทียบกับสัญลักษณ์อื่นๆในทั้งระบบ การเกิดรูปสัญลักษณ์ ความหมาย ค่าของมันจึงเป็นสิ่งที่ต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหรือความสัมพันธ์ทั้งหมดในระบบในช่วงเวลาอย่างเดียวกัน ในช่วงหลังมีนักคิดแนวสมัยใหม่ที่เสนอว่า ที่จริงมนุษย์มีความยืดหยุ่นในการสร้างวัฒนธรรมหรือในการสื่อสารมาก เราจะเห็นปรากฏการณ์หยิบ-ฉวย (appropriation) สัญลักษณ์หรือความหมายจากระบบสัญลักษณ์อื่นๆ ตัวบท วาทะกรรมอื่นๆต่างช่วงเวลากัน หรือการรำลึกอดีต (nostalgia)

นักมานุษยวิทยาในยุคก่อนเลวี-สโตรสส์ กล่าวว่า ไม่มีธรรมชาติมนุษย์ความเป็นมนุษย์ขึ้นอยู่กับแต่ละสังคมและวัฒนธรรม ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวใดๆ ดังนั้นความเป็นสังคม วัฒนธรรม จึงสำคัญกว่าความเป็นมนุษย์ ซึ่งสามารถอธิบายได้สองลักษณะ คือ ลักษณะแรกมองว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกัน ต่างกันเพียงลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมที่ต่างกันไป อีกลักษณะหนึ่งมองว่า มนุษย์ต่างกันโดยสิ้นเชิง พวกตะวันใช้เหตุผล ใช้ตรรกะ แต่พวกชนเผ่ามีความคิดไม่เป็นเหตุเป็นผล ไม่มีตรรกะ เลวี-สโตรสส์รับแนวคิดจากคานท์และโซซูร์ว่า มนุษย์มีศักยภาพทางภาษาที่เป็นสากล นักมานุษยวิทยาไม่ควรมอดิตทางชาติพันธุ์ ระวังในการใช้ความคิดในเรื่องความก้าวหน้า มาครอบลงไปในวัฒนธรรมซึ่งต่างไปจากตะวันตก คุณค่าของวัฒนธรรมหนึ่งๆ ไม่ใช่อยู่ตรงการสร้างคุณูปการให้กับวิถีทางความก้าวหน้าแบบวิวัฒนาการ แต่อยู่ที่คุณภาพการที่แท้จริงของวัฒนธรรม อยู่ที่ความต่างของมันจากวัฒนธรรมอื่น

ในการวิเคราะห์แบบการถอดรหัส การวิเคราะห์วัฒนธรรมร่วมสมัยอาจทำได้ 2 แนวคิด แนวแรก คือ แนวตามโมเดลภาษา เป็นแนวทางที่เลวี-สโตรสส์หรือลากองได้ใช้ คือการมองว่าวัฒนธรรมต่างๆก่อตัวขึ้นตามตาม โมเดลแบบภาษาหรือมีโครงสร้างแบบภาษา ซึ่งมีการย้ายภาษาไปใช้กับปริณิชนิตต่างๆ เช่น ภาษาของจิตใต้สำนึก ภาษาของวิถีเศรษฐกิจและสังคม ภาษาของภาพเขียน ภาษาของดนตรี ภาษาของโฆษณา ภาษาของภาพยนตร์ ภาษาของร่างกาย ในงานวิเคราะห์มายาคติ (Mythologies) ของบาร์ตส์ เป็นการวิเคราะห์วัฒนธรรมร่วมสมัยว่า เป็นแนวการวิเคราะห์สัญวิทยา ซึ่งได้ขยายมุมมองโครงสร้างทางภาษา ให้ครอบคลุมไปถึงความหมายแฝงอื่นๆ เช่น ความหมายอันเกิดจากอุดมการณ์ จากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ด้วยแนวทางเช่นนี้นักสัญศาสตร์สามารถวิเคราะห์ วัฒนธรรมร่วมสมัยด้วยมิติที่หลากหลายได้เกือบทุกมิติ ซึ่งไม่ต่างไปจากแนวทางการวิเคราะห์ในทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์เลย กล่าวคือ มองว่าวัฒนธรรมร่วมสมัยนั้นๆหรือปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมร่วมสมัยนั้นๆถูก กำหนดโดยมิติทางโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือยุคสมัย ฮอลล์ได้เสนอให้มองสังคมเป็นผลผลิตหรือ ขึ้นอยู่กับระบบการสร้างความหมายที่หลากหลาย และระบบการสร้างความหมายที่หลากหลายนั้นก็ขึ้นอยู่กับรหัส อีกตัวหนึ่ง ไม่มีวาทกรรมใดที่เราเข้าใจได้ ซึ่งจะไม่มีการทำงานของรหัสร่วมอยู่ด้วย เราจะต้องมองรหัสเป็น กฎเกณฑ์ เป็นข้อจำกัดซึ่งถูกใช้ทั้งผู้ผลิตตัวบทและผู้ตีความตัวบท ในการผลิตตัวบทเราเลือกและเชื่อมโยงสัญญาณ เข้ากับรหัสที่เราคุ้นเคย เพื่อที่จะจำกัดขอบข่ายความหมายที่เป็นไปได้ เมื่อมันถูกอ่านโดยคนอื่น รหัสไม่ได้เป็นสิ่งที่ ง่ายตายตัว อาจจะมีรหัสย่อยอีก (sub-code) บางทีเราก็ก็นึกว่าสไลด์บุคคล หรือภาษาถิ่น เป็นรหัสย่อยเช่นกัน รหัสยังทำงานข้ามวาทกรรมหนึ่งๆหรือตัวบทหนึ่งๆมันมักเป็นหลายระบบที่เชื่อมโยงกัน แม้แต่การอ่านตัวบทบท หนึ่ง ยังต้องอาศัยรหัสทางตัวบทหรือทางสังคมมหาศาล การอ่านบทวรรณกรรมยังต้องเรียกร้องต้องการรหัสหลาย ชุดมากยิ่งขึ้น ตัวรหัสเองอาจจะสร้าง ก้าวพ้นรหัสเดิม สร้างรหัสใหม่ด้วย ตัวบททางวรรณกรรมมีลักษณะสร้าง รหัสใหม่ (code-productive) ก้าวล่วงรหัสเก่า (code-transgressive) มากกว่าตอกย้ำรหัสเดิม มีการแบ่งรหัส ออกเป็นกลุ่มย่อยๆหลายแบบ P. Guiraud (1975) ได้เสนอการแบ่งรหัสออกเป็น 3 แบบคือ รหัสเชิงตรรกะ รหัส เชิงสังคม รหัสเชิงสุนทรีย์ U. Eco เสนอแบ่งรหัสเป็นหลายแบบคือ รหัสเชิงผัสสะ รหัสในการส่งผ่านสาร รหัสในการรับรู้ รหัสเชิงสุนทรีย์ รหัสเชิงโวหาร รหัสเชิงสไตล์ รหัสเชิงจิตใต้สำนึก ฯลฯ ทั้งนี้ต้องตระหนักว่า ใน ทุกเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมจะมีการเข้ารหัสไว้หลายแบบทับซ้อนกันอยู่ การถอดรหัสจึงสามารถ ทำได้ทีละรหัส หรือทำไปพร้อมๆกันไม่แยกออกจากกันเด็ดขาด

รหัสทางผัสสะ (perceptual) ได้แก่รหัสที่เกี่ยวข้องกับผัสสะในประสบการณ์ต่างๆของมนุษย์ ซึ่งจะรวม รหัสทางเทศะ (spatial code) รหัสทางเวลา (temporal code) ซึ่งรวมอายตนะทั้ง 6 ของมนุษย์คือ หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ส่วนใหญ่ในการวิเคราะห์วัฒนธรรมร่วมสมัยเรามักวิเคราะห์ในเรื่องการมองรูปทรง ตำแหน่ง มุมมอง สี ซึ่ง อาจจะรวมเรียกว่า รหัสทางสายตา (visual code) และอาจจะรวมรหัสทางเสียงดนตรี (musical code) รหัสทาง กลิ่น รหัสของสัมผัสทางกาย ส่วนรหัสอุดมการณ์เกิดจากอายตนะทางใจ คือการที่ผู้ผลิตหรือผู้เสพวัฒนธรรมแฝง ผังอุดมการณ์แบบต่างๆไว้ในใจ หรือในความคิดของตนเองไว้ก่อนหน้า ตำแหน่งในภาพสามารถใส่รหัสแบบคู่ ขัดแย้งที่สื่อความหมายในด้านต่างๆอย่างซับซ้อน คือคู่ขัดแย้งแบบ ซ้าย-ขวา บน-ล่าง สูง-ต่ำ ด้านหน้า-ด้านหลัง ไกล-ใกล้ เหนือ-ใต้ ตะวันออก-ตะวันตก ภายใน-ภายนอก นักสัญศาสตร์ เช่น Lakoff และ Johnson Kresse และ Van Leeuwen รวมทั้งงานของนักมานุษยวิทยาจำนวนมาก ได้เสนอว่า สมาชิกของคู่ขัดแย้งดังกล่าวมีฐานะไม่เท่า เทียมกัน เช่น ในสังคมที่อ่านตัวหนังสือจากซ้ายไปขวา ตำแหน่งซ้ายมือมักจะบ่งบอกถึงสิ่งที่มาก่อน สามัญสำนึก ประจักษ์ชัดแล้ว แต่ทางขวาจะหมายถึงสิ่งที่มาทีหลัง ของใหม่ ความแตกต่าง ความเป็นปัญหา ไม่ชัดเจน ตำแหน่ง บน-ล่างก็ใส่รหัสความหมายทางคุณธรรม ศีลธรรมหรือทางชนชั้น ด้านบนมักหมายถึงอำนาจ อิสรเสรีภาพ ภาวะ อุดมคติ ส่วนด้านล่างมักหมายถึงภาวะปกติ สามัญ การจำยอม การไม่มีอิสรเสรี ตำแหน่งด้านบนจึงมักสงวนให้กับ ทวยเทพ กษัตริย์ ชนชั้นสูง ผู้มีอำนาจ ผู้ชาย สิ่งที่น่าสนใจ ด้านล่างมักสงวนไว้สำหรับชนชั้นล่าง ผู้ยอมแพ้ ผู้หญิง เรื่องสามัญปกติ รหัสเหล่านี้ถูกใช้มากทั้งในภาพเขียนและภาพโฆษณา

การใช้ภาพระยะใกล้ (close-ups/extreme close-ups) ซึ่งอาจจะเน้นใบหน้า นัยน์ตา น้ำตา รอยเหี่ยวย่น หรือ มือที่หยาบกร้าน หรือวัตถุสิ่งของบางอย่าง มักใช้เพื่อเน้นหรือตอกย้ำอารมณ์ความรู้สึก รหัสแบบนี้มักใช้การเรียงรูปทางภาษา (trope) ที่เรียกว่าการเพิ่มรูป-การลดรูป (synecdoche) และการเคียงรูป (metonymy) หมายถึง การนำส่วนย่อยมาแทนส่วนทั้งหมด การใช้ภาพระยะกลาง (medium shot) นิยมใช้ในภาพยนตร์และโทรทัศน์ สื่อสารโดยผ่านการสนทนาโต้ตอบ การใช้ภาพระยะไกล (long shot หรือ full shot) ใช้เชื่อมโยงตัวละครกับสภาพแวดล้อมทั้งหมด การใช้ภาพจากมุมสูง มักใช้สะท้อนอำนาจที่เหนือกว่า การใช้ภาพมุมต่ำ สะท้อนมุมมองจากสถานะด้อยอำนาจ การลั่นหว้ง

เลวี-สตโรสส์ พูดถึงกฎเกณฑ์อย่างหนึ่งของวัฒนธรรมอาหารทั่วโลกก็คือ การแบ่งคู่ขัดแย้งระหว่างขี้ง่าย และขี้ซับซ้อน (Simple กับ Elaborate) ง่ายๆ หมายถึงวัฒนธรรมพื้นๆหรือความเป็นอยู่ใกล้ธรรมชาติ ขี้ซับซ้อน หมายถึงวัฒนธรรมชั้นสูง หรือระยะห่างจากธรรมชาติมาก เช่น การประดิษฐ์จนเกือบไม่เหลือรูปลักษณ์เดิม หรือ เป็นวัฒนธรรมชั้นสูง (high culture) คนไทยนิยมเอาของที่ง่ายมาซ้อนคู่กัน ขณะเดียวกันก็นำเอากฎความสมดุลกันระหว่างผักกับเนื้อซึ่งเป็นความจำเป็นทางชีววิทยาและเป็นกฎเกณฑ์สากลของมนุษย์ทั่วโลกมาใช้ด้วย อาหารยอดนิยมของไทยจึงเป็นน้ำพริก ปั่นปลา แจ่วบอง ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าเป็นอาหารที่ขี้ซับซ้อนปรู้งยาก เพราะใช้องค์ประกอบหลายอย่าง กินคู่กับของที่กินง่ายๆ การเอาของคู่ตรงข้ามมาเคียงกันโดยไม่สร้างความกลมกลืนหรือความเนียนเหมือนอาหารจีน ดูจะเป็นสัญลักษณ์ของคนไทย ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นในมิติอื่นๆ เช่นความขัดแย้งทางการเมืองหรือสังคม คนไทยนิยมประนีประนอมแต่ประนีประนอมแบบให้มีสิ่งค้างคาใจ ไม่แก้ปัญหาก็ตรงจุด หากคนไทยโดยทั่วไปนิยมกฎเกณฑ์ชอบอาหารที่เป็นพื้นๆ เช่นนี้เหมือนกันหมด คนที่มีฐานะทางสังคมหรือคนที่มีอำนาจอิทธิพลจะแก้ปัญหาการกินอย่างไรจึงจะแตกต่างไปจากคนอื่น ทางออกของชนชั้นสูงในสังคมคือการเพิ่มความซับซ้อน หรือความละเอียดอ่อนเข้าไป ซึ่งเป็นพิธีกรรมแบบหนึ่ง เช่นมีการแกะสลักผักผลไม้ การใช้กะทิหยอดลงบนผักต้ม แต่ก็ยังกินกับน้ำพริกปลาทุเรียนเดิม แกงเผ็ด แกงเขียวหวานเป็นตัวอย่างหนึ่ง ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย เพราะคนไทยแต่เดิมรวมถึงชาวอีสานและชาวเหนือในปัจจุบันก็ยังไม่นิยมใส่กะทิลงไปในอาหารกะทิจึงเป็นเครื่องบ่งบอกถึงควมมีวัฒนธรรม

โซซูร์แบ่งความสัมพันธ์ของสัญญาณ ตามแนวการเรียงของประโยค (syntagmatic) กับแนวทดแทน (paradigmatic) อันเกิดจากการเรียงรูปสัญญาณในลักษณะที่เหมาะสมบางอย่าง จะเกิดผลลึกซึ้งในทางอารมณ์ความรู้สึก ความรัก ความโกรธแค้น และอารมณ์อื่นๆได้อย่างไม่น่าเชื่อ เรียกว่ากระบวนการเรียงรูปภาษานี้ว่า trope แบ่งได้เป็น 4 ชนิดใหญ่ๆ คือ Metaphor, Metonymy, Synecdoche, Irony

ภาษาแบบข้ามรูป Metaphor แปลได้ว่า การแปรเปลี่ยนความหมาย เช่น อุปมาอุปไมย มีความสำคัญในทางปรัชญาสูงมาก ปรัชญาในทุกสำนักล้วนอาศัยภาษาแบบข้ามรูปบางอย่างเป็นที่พักพิงอาศัยของตนเอง การใช้ภาษาแบบข้ามรูปนี้ คือการใช้ประโยคหรือวลีที่ทำให้เกิดการก้าวกระโดดจากความหมายหนึ่งไปสู่อีกความหมายหนึ่ง หรือจากภาพหนึ่งไปสู่อีกภาพหนึ่ง เช่น ความรักทำให้คนตาบอด Lakoff และ Johnson จึงนิยามว่า แก่นแท้ของการข้ามรูป คือ การเข้าใจและมีประสบการณ์อย่างหนึ่ง จากความเข้าใจหรือประสบการณ์อีกอย่างหนึ่ง Richard ให้ความหมายว่าการข้ามรูปประกอบไปด้วยส่วนต้น (primary) ที่มีความหมายตรงเชิงตัวหนังสือถูกแสดงออกโดยส่วนที่สอง (secondary) ที่มีลักษณะเป็นภาพพจน์หรือการให้ภาพ (figurative)

ภาษาแบบเคียงรูป Metonymy ปกติหมายถึงการใช้ภาษาแบบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ โดยการเกี่ยวเนื่องกันของรูปทรง หน้าที่ ตำแหน่ง องค์กร สถาบัน เช่น เอาสถานที่แทนสถาบัน มอดินแดง หมายถึง มหาวิทยาลัยขอนแก่น เอาวัตถุแทนบุคคล เลือดสีอิฐแทนนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น

ภาษาแบบลดรูป-เพิ่มรูป Synecdoche หมายถึง ความเข้าใจอันเนื่องมาจากสิ่งหนึ่ง จึงถูกนำมาใช้เรียกการเรียงรูปแบบเชื่อมโยง ซึ่งมีลักษณะเป็นลำดับ เช่นจากส่วนหนึ่งไปสู่ทั้งหมด เช่น หมู่บ้านนี้มี 50 หลังคาเรือน หลังคาทำ

หน้าที่เพิ่มรูปไปแทนบ้าน หรือบุคคลได้รับการเลือกตั้งด้วยคะแนน 100 เสียง เสียงทำหน้าที่เพิ่มรูปไปแทนคนเลือกตั้งที่ให้คะแนน หรือเช่นนิยมเลือกบางส่วนเพื่อสื่อแทนความหมายทั้งหมด เช่นความเห็นของชนชั้นกลางแทนความคิดเห็นของคนทั้งประเทศ ผู้หญิงผิวขาวชนชั้นกลางแทนผู้หญิงทั้งหมด เป็นต้น

ภาษาแบบปิดรูป (Irony) การประชดประชัน คือการใช้คำที่นำมาเชื่อมโยงเทียบเคียงกันไม่ว่าจะด้วยรูป รส กลิ่น ผัสสะ หรือความหมายต่างๆแล้วจะสื่อความหมายตรงกันข้ามกับที่คำแรกได้สร้างความคาดหวังไว้ เช่น น้ำผึ้งขม, อุ่นเปรี้ยว

บทที่ 3

ความเป็นมาและแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ความเป็นมาเดิม ต้องการสร้างสรรค์ผลงานการสร้างสรรค์งานศิลป์ในหัวข้ออัตลักษณ์อีสานสู่งานศิลปกรรมร่วมสมัย มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาอัตลักษณ์อีสานที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปกรรมร่วมสมัย เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมร่วมสมัยจากอัตลักษณ์อีสานเพื่อรวบรวมกระบวนการในการสร้างสรรค์ การวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้ โดยมีขอบเขตของการวิจัยในด้านขอบเขตแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปกรรม โดยนำอัตลักษณ์ในด้านต่างๆมาใช้เป็นฐานในการคิดและในสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปกรรมสื่อผสมจำนวนผลงาน 5 ชิ้น ขนาดชิ้นละไม่ต่ำกว่า 1 เมตร

จากแนวคิดเดิมที่ต้องการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมโดยใช้ข้อมูลจากอัตลักษณ์อีสานดังที่พบเห็นโดยทั่วไปในปัจจุบันตามแหล่งพื้นที่เฉพาะต่างๆ นำมาสู่กระบวนการในการสร้างสรรค์โดยเริ่มจากการเลือกพื้นที่วัตถุสิ่งของต่างๆรวมถึงสิ่งอื่นที่ไม่สามารถกำหนดได้ล่วงหน้าในพื้นที่ที่กำหนด โดยการบันทึก เก็บรวบรวมวิเคราะห์ถึงเนื้อหา ความหมายที่ปรากฏอยู่ในวัตถุ ผสมผสานกับความรู้สึกรับรู้ของตนเอง ที่เกิดจากการรับรู้ในประสบการณ์ ที่สัมผัสกับวัตถุ สิ่งของ ณ ขณะนั้น สร้างออกมาเป็นภาพร่างความคิด นำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานจริงต่อไป

ภายหลังเมื่อได้ศึกษาข้อมูลต่างเพิ่มมากขึ้น ตามที่คณะกรรมการฯ วช. ได้ตั้งคำถามถึงเรื่องการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์และความหมายของคำว่าอีสานคือสิ่งใด ดำรงอยู่จริงหรือไม่ อย่างไร อะไรคือร่วมสมัยและความเฉพาะตน นำมาสู่การค้นคว้าข้อมูลในการหาคำตอบดังกล่าว โดยเฉพาะจากการอ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับบริบทคำว่า อีสาน อัตลักษณ์และประวัติศาสตร์ ภายหลังเมื่อรับรู้และเข้าใจในความหมายที่แจ่มชัดมากขึ้น ผวนกับความรู้สึกรับรู้ที่ได้หลังจากการอ่านข้อมูลในชุดดังกล่าว มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการในการคิดสร้างสรรค์เพื่อกำหนดแนวความคิดหลักในการสร้างสรรค์จิตรกรรมในชุดนี้ ได้ถูกปรับเปลี่ยน พัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ ซึ่งสามารถสรุปให้เห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดได้ดังนี้

แนวคิดที่หนึ่ง

ความไม่ชัด ความคลุมเครือ ความไม่ชัดเจน แสดงความไม่สำคัญ เท่าเทียม โดยใช้เทคนิคจิตรกรรม โดยมีกระบวนการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความไม่ชัดเจน เช่น ให้ผู้ชมระบายสีทับบางๆ ซ้ำๆ ใช้ยางลบ ลบภาพที่วาดด้วยดินสอ ขาวโกล ใช้กระดาษทรายขัดภาพที่อยู่บนไม้อัดหรือผ้าใบ การใช้วัตถุ สิ่งของบดบัง หรือซ่อนจนมองไม่ชัด เทคนิคภาพถ่าย โฟกัสไม่ชัด กล้องส่องทางไกล แวนชยาย

แนวคิดที่สอง

อ้างอิง เรื่องประวัติศาสตร์ การเมือง การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในบริบทอีสาน สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการแก้ปัญหา เทคนิค วิธีการและกระบวนการ และทางด้านการสร้างสรรค์งานจิตรกรรม

แนวคิดที่สาม

นำเสนอเรื่องราวประวัติศาสตร์ อดีต ปัจจุบัน ในคือผู้กำหนดประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม อัตลักษณ์ เรื่องเล่า ความจริงในสิ่งเหล่านี้มีอยู่หรือไม่ หรือเป็นเพียงนิยายเล่าเรื่องพอได้รู้ ซึ่งคนเขียนมีมุมมอง ทศนคติ ความคิดที่แตกต่างกัน เราในฐานะคนรุ่นหลัง จะมีวิธีศึกษา เรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจในสิ่งเหล่านั้นได้อย่างไร

แนวคิดที่สี่

ปัจจุบันบนร่องรอยอดีต การซ้อนทับมิติเวลาทางประวัติศาสตร์ ภาพปัจจุบันซ้อนทับภาพอดีต ของชีวิตคนอีสาน

แนวคิดที่ห้า

ประวัติศาสตร์ = His + story

ที่มาเนื้อหาของการสร้างแนวคิดมีดังนี้ เมื่อเรียนรู้เพื่อค้นหาความจริงจากข้อมูลทางวิชาการทั้งอดีตและปัจจุบัน ข้อมูลที่ขัดแย้งกันอย่างมากมาย อะไรคือจริง อะไรคือเท็จ อะไรคือเรื่องเล่า อะไรคือข้อคิดเห็น การเปลี่ยนผ่านของยุคสมัย อดีตที่ผ่านพ้นกับความคลุมเครือสงสัยในข้อมูล ล่วงเลยถึงปัจจุบัน เราเป็นใคร หรือเราถูกประวัติศาสตร์เขียนให้เป็นสิ่งใด เพื่อเหตุผลอะไรบางอย่างด้านการเมือง การปกครอง การนำเอาข้อมูลที่ปรากฏในปัจจุบัน ผนวกข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงในเรื่องเดียวกัน เพื่อสร้างคำถามต่อการค้นหาความจริงที่ไม่อาจมีอยู่ หรือเคยมีแต่ลบเลือน บิดเบือน สร้างผลงานด้วยเทคนิคจิตรกรรมผสม เสนอเรื่องภาพถ่ายในอดีตและภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ในเชิงการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดยอาศัยข้อมูลภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ เป็นฐานในการค้นหาเรื่องเล่าต่อจากนั้น โดยสร้างภาพปัจจุบันที่เป็นจริงซ้อนทับภาพเดิมอีกครั้ง

แนวคิดที่ห้า

คำว่าอัตลักษณ์และอีสาน เป็นคำซึ่งใช้จำแนกลักษณะผลรวมเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ในการสำรวจหาความจริงในอัตลักษณ์อีสานนั้น หลักฐานไม่ได้คอยอยู่ให้พบอย่างสำเร็จรูปแต่เป็นเศษเป็นชิ้นแยกออกจากกัน (Fragments) ที่อาจสัมพันธ์หรือไม่สัมพันธ์กัน ไม่ได้เรียงตามลำดับเวลาและสถานที่อย่างชัดเจน เราจะใช้เกณฑ์อะไรว่าเหตุการณ์หรือบันทึก หรือการบรรยายนั้นสำคัญหรือไม่สำคัญ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะให้ความสำคัญกับเรื่องใด ตอนใดต่อสิ่งที่เกิดขึ้น โดยนำเสนอเป็นผลงานจิตรกรรม เสนอภาพทางประวัติศาสตร์ (historical representation) โดยไม่เสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตามช่วงเวลา สถานที่และเหตุการณ์

สรุปแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

การเปลี่ยนผ่านของยุคสมัย อดีตที่ผ่านพ้นกับความคลุมเครือสงสัยในข้อมูลที่ถูกบันทึกด้วยบุคคลและหลักฐานรูปแบบต่างๆกัน โดยนำเอาข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ แนวอนุรักษนิยม ความเป็นปัจจุบัน ผสมผสานผ่านโลกแห่งวัตถุนิยม เพื่อสร้างคำถามต่อการค้นหาความจริงที่อาจไม่มีอยู่ แสตนัยยะถึงความไม่สำคัญ ความไม่เท่าเทียมของชนชั้นในบริบทผู้คนวัฒนธรรมอีสาน

บทที่ 4

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเพื่อค้นหาประเด็นอัตลักษณ์อีสาน ความเป็นท้องถิ่นนิยม ความเป็นอีสาน ในบริบทเชิงประวัติศาสตร์ที่ผันแปรไม่นิ่ง นำมาซึ่งคำถามว่าอัตลักษณ์และความเป็นอีสานดำรงอยู่จริงหรือไม่และอยู่ในสถานะอย่างไร และในฐานะผู้สร้างสรรค์แม้มีถิ่นกำเนิดพื้นเพจากที่อื่นแต่ใช้ชีวิตและมีถิ่นพำนักอยู่ในจังหวัดหนึ่งในอีสาน จะมีมุมมองและสายตาในการที่จะหยิบจับสิ่งใดเพื่อนำมาเป็นเนื้อหาในการสื่อสารผ่านผลงานจิตรกรรม กระบวนการสร้างสรรค์เริ่มด้วยการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาทางวรรณกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวคิดที่ได้กำหนดไว้เบื้องต้น โดยการอ่านบทวรรณกรรมเพื่อรวบรวมเนื้อหาข้อมูลที่มีประเด็นน่าสนใจอันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ มีลักษณะเน้นกระบวนการทดลองสร้างสรรค์ตามแนวคิดที่มีความน่าสนใจและยังเกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักที่ตั้งไว้แต่เดิม ผลงานจิตรกรรมในแต่ละชิ้นจึงเป็นผลมาจากเนื้อหาปลุกย่อยที่ผู้สร้างสรรค์สนใจและนำมาทดลองด้วยเทคนิคทางจิตรกรรมเพื่อมุ่งสะท้อนความคิดที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะ มีการพัฒนาจนไปถึงการสรุปแนวความคิด วิธีการสร้างสรรค์มีขั้นตอนดังนี้

- วิธีการศึกษาค้นคว้า
- การรวบรวมข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงาน
- การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ตามที่ได้เปลี่ยนแปลงแนวความคิดในการสร้างสรรค์นำมาสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบในวิธีการศึกษาข้อมูลใหม่ทั้งหมด โดยเริ่มต้นจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นของนักวิชาการในสาขาต่างๆที่ได้เขียนบันทึกไว้ในสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ทั้งตำรา หนังสือ บทความวิจัยรวมถึงผลงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระบวนการดังนี้

วิธีการศึกษาค้นคว้า

สำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีขอบเขตทางด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคำว่าอัตลักษณ์ และอีสาน จากการอ่านทบทวนพบว่าเนื้อหาที่คาบเกี่ยวกับเนื้อหาของทั้งสองคำอย่างแยกไม่ออกคือเรื่องของวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สุดท้ายรวมไปถึงประเด็นเรื่องการเมือง ชนชั้นที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดเนื้อความ โดยวรรณกรรมและผลงานสร้างสรรค์ที่ได้ทบทวนมีดังนี้

1. คริส เบเคอ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. *ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย*, 2557.
2. คำพูน บุญทวี, *ลูกอีสาน*, 2555.
3. ขวลิต อธิปัตยกุล. *อุปแต้มอีสานมุมมองทางด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น บนผืนดินอีสาน*, 2555.
4. ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. *สัตยวิทยา*, 2555.
5. ไชยันต์ รัชชกุล. *ปั่นอดีตเป็นตัว*, 2557.
6. ประชา สุวัชรานนท์. *ไทยๆ อัตลักษณ์ไทย จากไทยสู่ไทยๆ*, 2554.
7. เต็ม วิภาคย์พจนกิจ. *ประวัติศาสตร์อีสาน*, 2557.

8. ชงชัย วินิจจะกุล. กำเนิดสยามจากแผนที่, 2556.
9. ธเนศ วงศ์ยานนาวา. ความไม่หลากหลายของความหลากหลายทางวัฒนธรรม, 2557.
10. พัฒนา กิตติอาษา. สู่วิถีอีสานใหม่, 2557.
11. โรลิ่งด์ บาร์ตส์. มายาคติ, 2544.
12. ลาว คำหอม. ฟ้ามุ่ย, 2555.
13. สุวิทย์ ธีรศาทวัฒน์ และ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. ประวัติศาสตร์อีสานหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ถึงปัจจุบัน, 2541.
14. สายสกุล เดชาบุตร. กบฏไพร่หรือผีบุญ, 2555.
15. สุจิตต์ วงษ์เทศ. พลังลาว ชาวอีสานมาจากไหน, 2549.
16. อนันต์ เสนาพันธ์ และ เกียรติศักดิ์ เคราห์ดี. ผีบุญแห่งบุปผาสวรรค์, 2524.
17. ธีรยุทธ บุญมี. การปฏิวัติศาสตร์ของโซซอร์เส้นทางสู่โพสโตโมเดิร์นนิส, 2558.

ในการสำรวจผลงานสร้างสรรค์ เป็นการศึกษาศิลปะสร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ เช่นจิตรกรรม หรือผลงานสื่อประสมที่มีเนื้อหา ลักษณะเฉพาะของเทคนิค องค์ประกอบ รวมถึงกระบวนการในการสร้างสรรค์ที่มีความสัมพันธ์กับแนวความคิดและกระบวนการสร้างสรรค์จิตรกรรมในชุดนี้ ซึ่งได้ข้อมูลจากสารวจนิทรรศการต่างๆ และจากสื่อทั้งในและต่างประเทศ เมื่อได้ข้อมูลที่มีลักษณะบางอย่างสัมพันธ์กันแล้ว นำมาศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเอาลักษณะต่างๆมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาแนวความคิดและสร้างเป็นภาพร่างผลงาน ซึ่งศิลปินที่มีความมีความสัมพันธ์ในเชิงเนื้อหา รูปแบบและเทคนิค คือ ศิลปินจีนร่วมสมัย ชื่อ Liu Xiaodong

Liu Xiaodong เป็นจิตรกรสมัยใหม่ของจีน เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1963 ในมณฑลเหอเหลียวหนิง ประเทศจีน จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาจิตรกรรม จาก The Central Academy of Fine Arts ในเมืองปักกิ่ง ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ในภาควิชาจิตรกรรม ที่ The Central Academy of Fine Arts ผลงานของ Liu Xiaodong เป็นจิตรกรรมสีน้ำมันบนผืนผ้าใบ ขนาดใหญ่ นิยมเขียนจากแบบจริงๆ ในพื้นที่ รวมถึงผู้คนในพื้นที่นั้นๆด้วย เช่นตัวอย่างในปี ค.ศ. 2012 โครงการชื่อ Hotan documenting จากมุมมองที่กว้างทางภูมิศาสตร์ ภูมิหลังทางวัฒนธรรม พุทธถึงชีวิตของคนงานเหมืองหยก ในเมืองซินเจียง โดย Liu Xiaodong ใช้วิธีการวาดภาพสด โดยมีทีมงานจัดสร้างพื้นที่ในการทำงานขึ้นเป็นสตูดิโอชั่วคราวในเขตพื้นที่ผลงานจิตรกรรมมุ่งเสนอให้เห็นความเป็นจริงผ่านความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาต่างๆในชีวิตของท้องถิ่นแห่งนั้น นี่เป็นความพยายามที่จะสำรวจและเผยให้เห็นภูมิทัศน์ที่มีความหลากหลายและซับซ้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของซินเจียง ผ่านการรวมเข้ามาในชีวิตของคนในท้องถิ่น มุมมองด้านมนุษยธรรมในการหาเหตุผลและความหมาย ในการดำเนินการของศิลปะร่วมสมัยและการวิจัยทางวัฒนธรรมดังกล่าวในความเป็นจริงตามสมัยปัจจุบัน

Liu Xiaodong เป็นจิตรกร สะท้อนภาพชีวิตสมัยใหม่ ที่มีผลงานจิตรกรรมขนาดใหญ่ทำหน้าที่บันทึกเป็นภาพวาดประวัติศาสตร์โลกที่เกิดขึ้นใหม่ ตั้งประเด็นในมิติของมนุษย์กับปัญหาในระดับโลก เช่นการกำจัดประชากร วิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ผลงานมีการจัดองค์ประกอบอย่างรอบคอบ มีเส้นแบ่งระหว่างความชำนาญและความเป็นจริง ความคิดในบริบทของศิลปะร่วมสมัยในยุคสมัยปัจจุบันที่ถูกสื่อภาพถ่ายยึดครอง Liu Xiaodong มีวิธีในการดำเนินงานที่จะเห็นคนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมจริงๆที่ถูกผลกระทบมา

ตั้งแต่ยุคสมัยการปฏิวัติที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน วิธีการสร้างผลงานจิตรกรรมของ Liu Xiaodong จะถูกวาดด้วยพุกันแบบสบาย ๆ และชั้นสีที่มีความหมาย ในขณะที่เขาทำงานจากชีวิตจริงและมักจะนิยมเขียนนอกสถานที่ Liu Xiaodong เลือกที่จะจัดหาผู้คนในการเรื่องเล่าเพื่อเสริมภูมิทัศน์หรือสถานการณ์ เพื่อสร้างมิติในการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานร่วมกันกับศิลปิน

ภาพประกอบที่ 1 Liu Xiaodong Self-Portrait, 2008, oil on canvas, 18.7 x 12.99 inches
ที่มา: [http:// rom_beijing_cafa_2013_gallery.html%23.VRAmZ8o_yhA](http://rom_beijing_cafa_2013_gallery.html%23.VRAmZ8o_yhA)

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างผลงานจิตรกรรมของ Liu Xiaodong
ที่มา: [http:// rom_beijing_cafa_2013_gallery.html%23.VRAmZ8o_yhA](http://rom_beijing_cafa_2013_gallery.html%23.VRAmZ8o_yhA)

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างผลงานจิตรกรรมของ Liu Xiaodong
ที่มา: http://rom_beijing_cafa_2013_gallery.html%23.VRAmZ8o_yhA

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างผลงานจิตรกรรมของ Liu Xiaodong
ที่มา: http://rom_beijing_cafa_2013_gallery.html%23.VRAmZ8o_yhA

การรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลภาพถ่ายที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากสื่อและสิ่งพิมพ์ต่างๆ โดยคัดเลือกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและบริบทที่สัมพันธ์กับแนวเรื่องเท่านั้น ซึ่งประกอบด้วยภาพถ่ายบุคคล ภาพถ่ายสถานที่ ภาพถ่ายเหตุการณ์ ทั้งนี้จะไม่เรียงลำดับตามช่วงเวลา ความสำคัญของเหตุการณ์และบุคคล รวมถึง ข้อมูลที่มีความหมายเชิงมายาคติหรือวาทกรรมในสังคมที่ทำให้นึกถึงภาพของอัตลักษณ์ความเป็นอีสาน เช่น อาชีพบางประเภท, การแสดงผ่านการแต่งกาย, วิถีในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

1. อาชีพ เช่น แม่บ้าน คนสวน คนรับใช้
2. การแต่งกายในชุดการแสดงที่แสดงถึงความเป็นอีสาน
3. วัตถุที่แสดงถึงความเป็นชนชั้น เช่น เครื่องใช้พลาสติกราคาถูก เครื่องแต่งกายราคาถูกที่มีขายตามตลาดนัด
4. สถานที่หรือบริบทที่แสดงความเป็นปัจจุบัน
5. ข้อมูลที่มีความหมายเชิงมายาคติ
6. ภาษากายที่บ่งบอกสัญญาณที่มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบ เช่น การนั่งกับพื้น

โดยกระบวนการแล้ว ผู้สร้างสรรค์ต้องการที่จะเขียนภาพบุคคลจากสิ่งแวดล้อมจริง แต่เนื่องจากบางครั้งบุคคลมีจำนวนมากจึงไม่สามารถที่จะเขียนภาพให้สำเร็จได้ จึงใช้เทคนิคการถ่ายภาพเข้ามาช่วยบันทึก โดยหลักการในการบันทึกภาพคือถ่ายตามธรรมชาติที่บุคคลเป็นอยู่จริง เช่น กำลังนั่ง กำลังยืน โดยที่ไม่พยายามเข้าไปปรับแต่งให้มีความพิเศษใดๆทั้งสิ้น หลังจากนั้นจึงนำภาพถ่ายมาเป็นต้นแบบภาพร่างในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมต่อไป

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายการแต่งกายในชุดการแสดงที่แสดงถึงความเป็นอีสาน
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายการแต่งกายในชุดการแสดงที่แสดงถึงความเป็นอีสาน
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายการแต่งกายในชุดการแสดงที่แสดงถึงความเป็นอีสาน
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายการแต่งกายในชุดการแสดงที่แสดงถึงความเป็นอีสาน
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายข้าวของเครื่องใช้พลาสติกราคาถูก
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายข้าวของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิต
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายแสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนงานอีสาน
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายแสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนงานอีสาน
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายข้าวของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิต
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายข้าวของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิต
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพถ่ายขาวของเครื่องใช้ที่แสดงให้เห็นสภาพวิถีชีวิต
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพอาชีพและการแต่งกายที่แสดงให้เห็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายทางสังคม
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมสมัยใหม่ซึ่งทำให้เกิดความคลุมเครือของความเป็นอัตลักษณ์
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพอาชีพและการแต่งกายที่แสดงให้เห็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายทางสังคม
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ตัวอย่างภาพวัตถุที่แสดงถึงความหมายเชิงมายาคติ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตามที่ได้รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเพื่อค้นหาความชัดเจนของความหมายที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ตามแนวคิดที่ได้ตั้งไว้ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังกล่าวตามตาราง โดยการวิเคราะห์จะใช้วิธีนำไปสร้างเป็นภาพเขียนจิตรกรรมตามแต่ละหัวข้อแล้วสรุปจากผลงานที่สร้างเสร็จแล้วเพื่อนำไปประเมินผลและวิเคราะห์สรุปผลการสร้างสรรค์ต่อไป

ประเภทของข้อมูล	ชัดเจน	คลุมเครือ ไม่ชัดเจน
การแต่งกายในชุดการแสดงที่แสดงถึงความเป็นอีสาน	✓	
การประกอบอาชีพ เช่น แม่บ้าน คนสวน คนรับใช้	✓	
วัตถุหรือวัสดุที่แสดงถึงความเป็นชนชั้น เช่น เครื่องใช้พลาสติกราคาถูก เครื่องแต่งกายราคาถูกที่มีขายตามตลาดนัด	✓	
สถานที่หรือบริบทที่แสดงความเป็นปัจจุบัน		✓
ข้อมูลที่มีความหมายเชิงมายาคติ เช่น ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ แผนที่อดีตและปัจจุบัน รูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ ข้อมูลจากวรรณกรรมเชิงประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง		✓ ✓ ✓ ✓ ✓

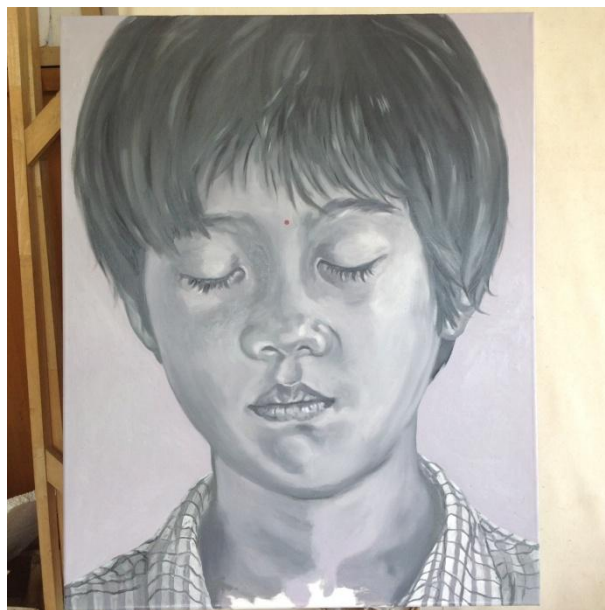
กระบวนการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงาน

ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพนางแบบนายแบบจากตัวจริง
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพบุคคลจากสถานที่จริงที่มีแหล่งพำนักในอีสาน
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

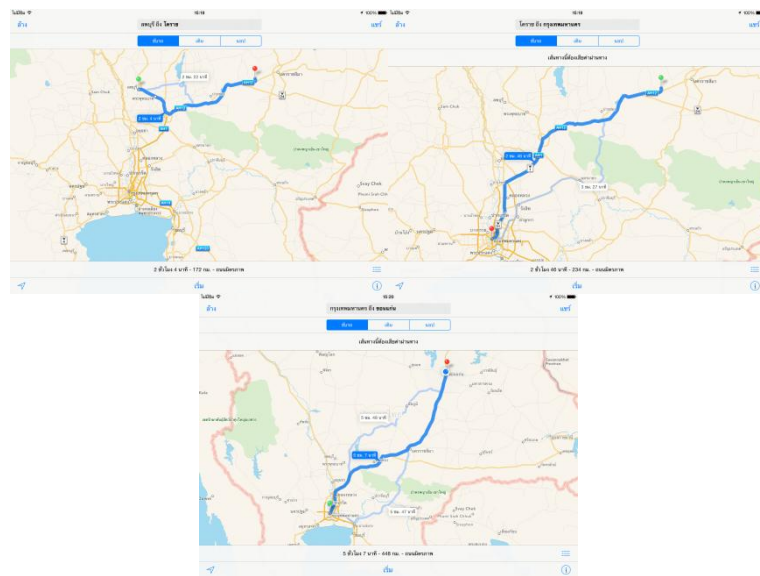
ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพบุคคลที่มีแหล่งพำนักอยู่ในอีสาน
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพบุคคลที่มีแหล่งพำนักอยู่ในอีสาน
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพบุคคลที่มีแหล่งพำนักอยู่ในอีสาน
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ภาพแผนที่แสดงเส้นทางจากจังหวัดที่เกิดและจังหวัดที่พำนักในปัจจุบัน (อีสาน)
ที่มา: แผนที่, gspe21.ls.apple.com., 7 มิถุนายน 2558

ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพนางแบบในสตูดิโอ
ที่มา: รณภาพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การจัดทำนั่งและชุดนางแบบ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพนางแบบในสตูดิโอ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การจัดทำนั้งและชุดนายแบบ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การร่างภาพลายเส้นจากภาพถ่ายด้วยสีน้ำมันสีน้ำตาล
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การร่างภาพลายเส้นจากภาพถ่ายด้วยสีน้ำมันสีน้ำตาล
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การขึ้นสี โดยการเขียนเฉพาะส่วนที่เป็นสีร่างกาย
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 รายละเอียดการขึ้นสี
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 เหลือส่วนที่เป็นพื้นดิน
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ภาพที่เสร็จสมบูรณ์
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การสร้างบรรยากาศของภาพด้วยการขึ้นน้ำหนักสีเทาบางๆ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 แล้วจึงร่างภาพที่ลงไปภายหลังจากที่สีแห้งแล้วโดยใช้แบบจากภาพถ่าย
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 รายละเอียดการเขียนภาพใบหน้า
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ขั้นตอนการเขียนภาพ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ภาพที่เสร็จสมบูรณ์
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

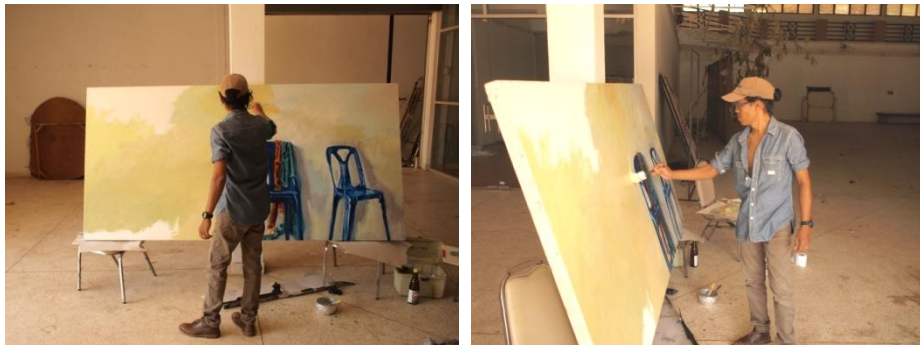
ภาพประกอบที่ 1 รายละเอียดภาพ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 รายละเอียดของภาพที่เสร็จสมบูรณ์
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ขั้นตอนการเตรียมเขียนภาพจากสถานที่จริง
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การเขียนภาพจากสถานที่จริง
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 แก้วพลาสติกถูกทิ้งอยู่นอกอาคาร
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานที่แล้วเสร็จ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพผลงานสร้างสรรค์

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 1
ชื่อผลงาน Map of life หมายเลข1
เทคนิค สีอะคริลิกบนผ้าใบ
ขนาด ชิ้นละ 60 x 80 ซม.

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 2
ชื่อผลงาน Map of life หมายเลข 2
เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาด ชิ้นละ 60 x 80 ซม.

แนวความคิด

การตั้งคำถามต่อตัวเองว่าเราเป็นใคร อย่างไร ในสภาวะที่หลับตา นิ่งเงียบ ทบทวนตัวเองในชีวิตที่ผ่านมา แสดงภาพบุคคลลักษณะหน้าตรง หลับตา ในระหว่างนั้นผู้สร้างสรรค์ให้ผู้เป็นแบบคิดถึงบ้านที่เคยเกิด และผู้สร้างสรรค์ดำเนินการเขียนภาพไปพร้อมกัน เมื่อเขียนภาพใบหน้าเสร็จลง ผู้สร้างสรรค์ได้สอบถามถึงถิ่นที่อยู่ บ้านเกิดเดิม และได้นำภาพแผนที่ทางดาวเทียมมาประกอบใช้โดยการเขียนด้วยเส้นสีแดงให้ปรากฏอยู่บนภาพใบหน้าที่เขียนเสร็จแล้ว โดยแสดงความหมายถึงการเดินทาง การย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย การตระหนักรู้ว่าเราเป็นใคร มาจากไหน อย่างไร และที่สำคัญที่สุดคือ การตั้งคำถามกับตัวเองว่าแล้วเราเป็นใคร

การวิเคราะห์ผลงาน

ผลงานในชุด Map of life ประกอบด้วยผลงาน 2 ชุด 6 ชิ้น ลักษณะผลงานมีสองลักษณะ คือลักษณะแรกการเขียนภาพจากบุคคลจริง Map of life หมายเลข 1 ผลงานมีความหมายและสัดส่วนที่ไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากใช้เวลาไม่มากในการเขียนภาพจึงทำให้เทคนิคในการเขียนภาพไม่ค่อยจะสมบูรณ์และตรงกับที่ต้องการนัก แต่ผลดีคือการได้สัมผัสกับสภาวะจริงของแบบที่ครุ่นคิดถึงคำถามที่ผู้สร้างสรรค์ได้ถามไว้ตั้งแต่ตอนเริ่มเขียนภาพ คือในระหว่างที่หลับตาให้คำนึงถึงบ้านเกิดตลอดเวลา ถือเป็นประสบการณ์ในการเขียนภาพบุคคลที่น่าสนใจและสามารถนำไปสู่การสร้างสรรค์ในเนื้อหาใหม่ๆได้ ในอีกลักษณะหนึ่งคือการเขียนภาพบุคคลจากภาพถ่าย Map of life หมายเลข 2 ผลงานมีลักษณะที่ ตรงตามที่ต้องการ เนื่องจากมีเวลาตกแต่งจนสมบูรณ์ ในขั้นตอนการถ่ายภาพนั้นผู้สร้างสรรค์ได้ถามคำถามเดิมเรื่องบ้านเกิดไว้ในระหว่างบันทึกภาพด้วยเช่นกัน ลักษณะการเขียนภาพด้วยสีโทนมืดดำ ทำให้เกิดอารมณ์ที่นิ่งและเงียบสงบ โดยเน้นจุดเด่นด้วยเส้นสีแดงในการเขียนเส้นถนนทางหลวงที่เกิดขึ้นบนแผนที่บนใบหน้า การหลับตาแสดงนัยยะถึงการครุ่นคิดคำนึงถึงอดีตซึ่งมีความสอดคล้องกับการใช้โทนมืดดำที่แสดงถึงเรื่องราวต่างๆที่เคยเกิดขึ้นในอดีต เช่น ภาพถ่ายด้วยฟิล์มขาวดำในอดีต ในผลงาน Map of life หมายเลข 2 บุคคลในภาพประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก ซึ่งคือครอบครัวของผู้สร้างสรรค์เองที่ได้ย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่เมืองขอนแก่นในปี พ.ศ.2545 รวม12ปี ซึ่งได้มีคำถามว่าแล้วครอบครัวเราจะเรียกว่าครอบครัวคนอีสานหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะลูกซึ่งเกิดที่นี่ ความเป็นอีสานในตัวตนในวิถีในชีวิตจะดำรงอยู่ ณ ส่วนใด สิ่งนี้คือคำถามสำคัญที่ผู้สร้างสรรค์เองอยากถามคนดูผลงานชุดนี้ด้วยว่า แล้วความเป็นอีสานนั้นดำรงอยู่ ณ ที่ใด ในตัวตนของคุณ

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 3
ชื่อผลงาน การผลิตข้าวทางประวัติศาสตร์
เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาด 150 x 300 ซม.

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 4
ชื่อผลงาน การผลิตข้าวทางประวัติศาสตร์
เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาด 40 x 60 ซม., 40 x 50 ซม., 40 x 60 ซม.

แนวความคิด

ความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ในบริบทพื้นที่อีสานในอดีต เหตุการณ์เรื่องราวต่างๆที่ถูกบันทึกไว้ในหนังสือทางประวัติศาสตร์หลายๆเล่ม แสดงถึงสภาวะการณ์ของความจริง การบิดเบือน การผลิตซ้ำในประวัติศาสตร์เชิงวาทกรรม

การวิเคราะห์ผลงาน

ผลงานในชุดภาพบุคคลในภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์ เขียนขึ้นจากภาพถ่ายจำนวน 4 ภาพที่ปรากฏอยู่ในหนังสือทางประวัติศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบริบทความเป็นอีสาน อันมีเนื้อหาแตกต่างกันออกไปตามแต่ที่ผู้เขียนสนใจและมีความคิดในลักษณะใด ภาพถ่ายต้นฉบับเป็นภาพขาวดำอันพรางมัว ไม่อาจะระบุผู้ถ่ายภาพ สถานที่ หรือแม้แต่พื้นที่ที่บันทึกภาพได้ชัดเจนนัก ความไม่ชัดเจนในข้อมูลพื้นฐานเป็นที่มาของแนวคิดที่ว่า ความไม่ชัดเจนในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ก็น่าจะไม่ได้แตกต่างกันมากนัก ขึ้นอยู่กับจินตนาการของผู้อ่านและผู้ดูภาพที่ถูกผลิตซ้ำขึ้นมาอีกครั้ง ราวกับย่ำบางสิ่งบางอย่างในเรื่องที่เคยจริงกลับไม่จริงและเมื่อมันมีอยู่จริงแต่กลับอธิบายในหลักฐานทางข้อมูลจริงได้อย่างจำกัด เราจะเรียกสภาวะการณ์เช่นนี้ของประวัติศาสตร์ว่าอย่างไร

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 5
ชื่อผลงาน อดีตที่เลือนราง
เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาด 150 x 150 ซม.

แนวความคิด

ความชำรุดบนหลักฐานภาพถ่าย สีเสื่อมสภาพ ภาพบางส่วนถูกทำลาย ความจริงสูญหายไปตามหลักฐาน วัตถุ ประวัติศาสตร์ของบุคคลถูกกลืนเลือนด้วยกาลเวลา ความจริงบางอย่างที่ถูกค้นพบ นำมาซึ่งคำถามถึงความเป็นตัวตนของข้าพเจ้า

การวิเคราะห์ผลงาน

จิตรกรรมชิ้นนี้ถูกเขียนขึ้นมาด้วยความบังเอิญที่ผู้สร้างสรรค์ได้ไปค้นเจอภาพเก่าของมารดา ซึ่งพบว่าต้นตระกูลเป็นคน อำเภอรินจ่าราบ จังหวัดอุบลราชธานีและได้ย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่จังหวัดเชียงรายจนถึงปัจจุบันซึ่งได้เปลี่ยนชื่ออำเภอมาเป็นจังหวัดพะเยาและตัวผู้สร้างสรรคเองก็ได้เกิด ณ ที่จังหวัดนี้ จนอายุครบ 13 ปีจึงย้ายมาอยู่ที่กรุงเทพมหานครและได้ย้ายมาอยู่ที่ขอนแก่นจนถึงปัจจุบันรวม 12 ปี วัตถุทางประวัติศาสตร์ส่วนบุคคลที่มีความสำคัญเฉพาะกลุ่ม และมีความสำคัญต่อการรับรู้อดีตของตัวตนของบุคคลหนึ่ง การชำรุดของข้อมูลถูกถ่ายทอดผ่านผลงานจิตรกรรมที่เขียนไม่เสร็จ ทั้งร่องรอยอันว่างเปล่าทั้งไว้บนผืนผ้าใบ รวากับว่ามันไม่มีวันถูกเขียนให้เสร็จ หรืออาจรอใครบางคนมาเติมแต่งให้เสร็จสมบูรณ์ สื่อสัญญาณถึงภาพความไม่สมบูรณ์ของภาพชีวิต ความคลุมเครือของความเป็นตัวตน

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 6
ชื่อผลงาน ชนชั้นบนเก้าอี้พลาสติก
เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาดชิ้นละ 80 x 180 ซม.

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 7
ชื่อผลงาน ชนชั้นบนเก้าอี้พลาสติก
เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาด 160 x 180 ซม.

แนวความคิด

การพยายามปรับสภาพของอัตลักษณ์เพื่อสร้างตัวตนใหม่ขึ้นมาให้อยู่ในสถานะชนชั้นที่สูงขึ้นในบริบทปัจจุบัน แสดงภาพความขัดแย้งระหว่างอัตลักษณ์ทั้งสองแบบ การเปลี่ยนผ่านช่วงเวลาในภาวะชีวิตปกติและภาวะชีวิตไม่ปกติ

การวิเคราะห์ผลงาน

ภาพจิตรกรรมผู้ชาย ผู้หญิง แต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองตามประเพณีอนุรักษ์นิยมเพื่อใช้ในการแสดง ไม่ปรากฏให้เห็นในสังคมในสภาวะการณปกติแล้วในปัจจุบัน วัฒนธรรมการแต่งกายกลายเป็นวัฒนธรรมประดิษฐ์ มีขึ้นเพื่อตอบสนองเชิงพาณิชย์มากกว่าการถูกนำไปใช้งานปกติตามหน้าที่ใช้สอยเดิมของสิ่งๆนั้น ลักษณะการยืนอยู่บนเก้าอี้พลาสติกสีสดใสซ้อนกันขึ้นไปหลายชั้น ก่อให้เกิดภาวะสับสนเสี่ยงต่อความไม่มั่นคง คลอนแคลน แสดงนัยยะถึงสถานะความต่างทางวัฒนธรรม ภาวะความไม่มั่นคงของอัตลักษณ์

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 8
ชื่อผลงาน ปรับสภาพ
เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาดชิ้นละ 60 x 80 ซม.

แนวความคิด

การพยายามปรับสภาพของอัตลักษณ์เพื่อสร้างสถานะตัวตนใหม่ขึ้นมา โดยใช้กระบวนการสร้างอัตลักษณ์เลียนแบบ

การวิเคราะห์ผลงาน

ลักษณะวิธีการในการขีดขูด การให้คุณค่า การเก็บรักษา ปรากฏการณ์แบบนี้อาจไม่ค่อยพบเห็นได้บ่อยนักกับฐานะชนชั้นปกติทั่วไป การเลียนแบบด้วยนำเอาวิธีการสร้างคุณค่าของชนชั้นนำมาปรับใช้ ล้อเล่นกับชนชั้นปกติ นั้น ดูแล้วเหมือนเป็นการยั่วล้อ ตลกขบขัน ด้วยการลอกเลียนวิธีการเขียนภาพ การนำภาพมาใส่กรอบทอง ซึ่งกรอบหลุยส์ราคาถูกที่หาซื้อได้ทั่วไป ซึ่งความหมายในภาพรวมสะท้อนถึงคุณค่าปลอมๆ ในการสร้างคุณค่าให้กับความเป็นอัตลักษณ์ปลอมๆ

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 9
ชื่อผลงาน มือเที่ยง
เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาดชิ้นละ 160 x 180 ซม.

แนวความคิด

แสดงวัฒนธรรมการกินของคนอีสาน

การวิเคราะห์ผลงาน

วัฒนธรรมการกินการอยู่ของคนอีสานเป็นภาพสะท้อนความง่ายในการดำรงชีวิตและการแสดงถึงการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี การนั่งล้อมวงทานข้าวบนพื้นดิน การทำอาหารด้วยวิธีการที่ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เครื่องปรุงน้อยชนิด ซึ่งก็เพียงพอแล้วสำหรับอาหารเพื่อประทังชีวิตยามเที่ยง ด้วยฝีมือของผู้ชายล้วน ซึ่งมีความแตกต่างกับขั้นตอนการทำอาหารในภาคอื่นๆที่ต้องมีการเตรียมเครื่องปรุง อุปกรณ์หลากหลายชนิด สภาพอากาศที่ร้อน คนอีสานไม่สามารถทำอาหารไว้รอได้ อุณหภูมิที่ร้อนอาจทำให้อาหารบูดเสียได้ จึงนิยมหาวัตถุดิบที่สด ใหม่ ตามพื้นที่ที่หาได้ เช่น ยอดผัก มะละกอ มะม่วง หอยขม เป็นต้น และการพกกระติบข้าวเหนียวติดตัวตลอดเวลา ไม่จำเป็นต้องหาซื้อจากที่ไหน เป็นวัฒนธรรมติดตัวมาแต่อดีต จนถึงปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ยังไม่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย สิ่งเหล่านี้หากไม่เข้าใจและมองด้วยสายตาความเป็นอื่นอาจตีความได้ง่ายว่าคนอีสานไม่มีวัฒนธรรมที่ดีในการกิน

ภาพประกอบที่ 1 ผลงานชิ้นที่ 10
ชื่อผลงาน ทำความสะอาด
เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาดชิ้นละ 160 x 180 ซม.

แนวความคิด

แสดงถึงอาชีพส่วนหนึ่งของคนอีสาน

การวิเคราะห์ผลงาน

ภาพผู้หญิงวัยกลางคนแต่งกายสวมเสื้อโปโลของหน่วยงานราชการกับอุปกรณ์ทำความสะอาดที่ทันสมัย ซึ่งการทำความสะอาดเกี่ยวข้องกับพื้นอาคารเป็นหลัก สะท้อนนัยยะของความต้องการงานทำที่เกี่ยวข้องกับระบบราชการของลูกหลานชาวอีสานที่มีค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพทางราชการถึงแม้ไม่ได้ทำงานเป็นข้าราชการก็ขอให้ได้ทำงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการ ซึ่งพบว่าอาชีพแม่บ้านนั้นเป็นที่นิยมของผู้หญิงวัยกลางคนของคนอีสานส่วนใหญ่ อันเป็นภาพสะท้อนถึงค่านิยมและอาชีพของคนอีสานส่วนหนึ่งได้

ชั้นที่10 แก้วพลาสติกสีน้ำเงิน
เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาดชั้นละ 80 x 120 ซม.

แนวความคิด

แสดงภาพวัตถุในชีวิตประจำวันที่มีหน้าที่การใช้อยู่ที่มันมีนัยยะเกี่ยวกับการใช้งานบนพื้น

การวิเคราะห์ผลงาน

เก้าอี้นั่งติดพื้นผลิตด้วยพลาสติกราคาถูก หาซื้อได้ง่ายทั่วไปตามซูเปอร์มาร์เก็ต หรือตลาดนัดในหมู่บ้าน ถูกพัฒนาการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมเป็นของใช้ประจำบ้าน ราคาถูก ซ้ำรูดได้ง่าย เพื่อทดแทนเก้าอี้ดั้งเดิมที่ทำมาจากไม้ โดยยังคงลักษณะหน้าที่การใช้อยู่การใช้งานคงเดิม คือการนั่งติดอยู่กับพื้นเดียวๆ ไม่นิยมนั่งบนเก้าอี้สูงๆ จากพื้นมากนัก ซึ่งแสดงถึงความเป็นชาวบ้านความเป็นพื้นถิ่น ที่นิยมทำกิจกรรมต่างๆกับพื้น เช่น การนั่งซักผ้า นั่งคุยกัน นั่งทำกิจกรรมอื่นๆอันอาจสะท้อนสัญลักษณ์สิ่งของที่ราคาถูกไม่มีคุณค่ามากนัก ความเป็นคนที่อยู่ติดดิน ติดพื้น อันเป็นลักษณะเฉพาะของคนพื้นถิ่น หรือชนชั้นล่าง

ชั้นที่10/1 เก้าอี้พลาสติกสีน้ำเงิน
เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ
ขนาดชิ้นละ 80 x 200 ซม.

แนวความคิด

แสดงภาพวัตถุในชีวิตประจำวันที่มีหน้าที่การใช้สอยที่มึนยยะเกี่ยวกับการใช้งานบนพื้น

การวิเคราะห์ผลงาน

เก้าอี้ที่ผลิตด้วยพลาสติกการาคาถูก หาซื้อได้ง่ายทั่วไปตามซูเปอร์มาเก็ต หรือตลาดนัดในหมู่บ้าน ถูกพัฒนาการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมเป็นของใช้ประจำบ้าน ประจำสำนักงานราคาถูก ซ้ำรูดได้ง่าย เพื่อทดแทนเก้าอี้ดั้งเดิมที่ทำมาจากไม้ หรือวัสดุที่มีคุณค่าและมีราคา โดยยังคงลักษณะหน้าที่การใช้สอยการใช้งานคงเดิม พบเห็นได้ตามงานเลี้ยงโต๊ะจีน ห้องประชุม อาคารสำนักงานต่างๆ ความเป็นพลาสติกและบอบบางอาจสะท้อนถึงความเป็นยุคสมัย ความเป็นชนชั้นที่ไม่มั่นคงแข็งแรง สีพลาสติกฉูดฉาดทำให้รู้สึกถึงความด้อยค่าในเรื่องรสนิยม และเป็นสินค้าที่ผลิตซ้ำในเชิงอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีคุณค่า ความไม่มีลักษณะพิเศษ และหากพบเจอเก้าอี้พลาสติกอยู่ในที่ที่มีเก้าอี้หรือโซฟาสำหรับบุคคลอีกระดับ ก็ยิ่งแสดงให้เห็นความมีคุณค่าหรือแสดงความสำคัญของบุคคลที่นั่งบนเก้าอี้ตัวนั้นๆได้เป็นอย่างดี เป็นคำถามว่า เรานั่งเก้าอี้แบบใด และใครเป็นผู้ใช้เก้าอี้พลาสติกสีสนฉูดฉาดแบบนี้

สรุปการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ผลงานสร้างสรรค์จิตรกรรมในชุดนี้ประกอบด้วยผลงานจำนวน 12 ชิ้น 10 เรื่อง 5 แนวคิด ซึ่งสรุปตามวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ที่ตั้งไว้ 3 ข้อคือ ค้นหาอัตลักษณ์อีสานที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมและรวบรวมกระบวนการสร้างสรรค์ วิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ ในการดำเนินการสร้างสรรค์ดังกล่าวพบว่า การทบทวนวรรณกรรมอย่างละเอียดรอบด้าน มีผลต่อการรับรู้และเข้าใจใน เรื่องของประวัติศาสตร์ในอดีตที่อาจเคยคิดไปเองว่าเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งภายหลังเมื่อได้ทบทวนจากหนังสือ ตำรา หลากๆ เล่มจากผู้เขียนหลายคน หลายสำนัก ทำให้เข้าใจภาพรวมอันถ่องแท้ของกระบวนการสร้าง ประวัติศาสตร์ในฐานะอันเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างอัตลักษณ์ของชาติด้วย และเมื่อพบว่า การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ ของอัตลักษณ์นั้น มีขั้นตอน เทคนิค กระบวนการมากมายที่สร้างอัตลักษณ์หนึ่ง ให้ปรากฏขึ้นมาในสังคมและดำรง ไว้ซึ่งอัตลักษณ์นั้นได้ สิ่งสำคัญที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังนั้น อาจนำมาซึ่งเกิดการวิกฤติของอัตลักษณ์ในท้องถิ่นได้ เราจึง พบว่าภายหลังไม่นานมีการตื่นตัวขึ้นในเรื่องของการค้นหาและดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตนเองอันเป็นส่วนหนึ่งของ ชุมชน พื้นที่ จังหวัด ภูมิภาค รวมไปถึงระดับประเทศ จากการทบทวนวรรณกรรมจึงพบว่าอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ เกิดขึ้นได้และเปลี่ยนแปลงได้ ตามบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม นั่นหมายถึงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นล้วนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งสิ้น การจะกำหนดว่าอัตลักษณ์นี้เป็นเฉพาะของชนกลุ่มนี้ อาจทำได้เฉพาะบางกรณี เช่น การสร้างแบรนด์สินค้าเพื่อ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การกำหนดเพื่อผลทางการเมือง การกำหนดเพื่อผลทางตัวเลขของเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่ง มิได้หมายความว่าอัตลักษณ์ที่แท้จริงของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จะขึ้นอยู่กับคำนิยามของใครคนใดคนหนึ่ง อาจไม่มี อยู่จริงและสามารถเคลื่อนที่แปรเปลี่ยนได้ตามบริบทที่เปลี่ยนไป

ในการสร้างสรรค์ผลงานในชุดนี้จึงเกิดแนวความคิดที่ปรับเปลี่ยนมาจากการทบทวนวรรณกรรมซึ่งได้ ข้อมูลที่น่าสนใจในการนำมาสร้างสรรค์ผลงาน ผู้สร้างสรรค์จึงได้กำหนดแนวทางในการสร้างสรรค์ใหม่ โดยมุ่งเน้น ประเด็นการค้นหาอัตลักษณ์ที่แสดงความเป็นอีสานผ่านการสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัวในเชิงสัญลักษณ์และเชิงมายาคติ ของสังคม โดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ที่นำเอาตารางการเปรียบเทียบมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาสิ่งที่สามารถ บอกเล่าความหมายทดแทนความเป็นอัตลักษณ์อีสานได้ จากการดำเนินการสร้างสรรค์ ในขั้นตอนรวบรวมข้อมูล พบว่า ประเภทของข้อมูลที่มีความเป็นอัตลักษณ์ชัดเจนได้แก่ การแต่งกายในชุดการแสดงทางวัฒนธรรม, อาชีพ บางอาชีพ, วัตถุหรือวัสดุที่สามารถแสดงความเป็นชนชั้น เช่น พลาสติกกราถูก เครื่องแต่งกายราคาถูกที่มีขายตาม ตลาดนัด ส่วนข้อมูลที่มีความหมายไม่ชัดเจนหรือมีความหมายที่คลุมเครือซึ่งอาจจะใช่หรือไม่ใช่ก็ได้ต้องขึ้นอยู่กับ บริบทแวดล้อมอื่นๆ ด้วย เช่น สถานที่หรือบริบทที่แสดงความเป็นปัจจุบัน, ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์, แผนที่อดีต และปัจจุบัน, รูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ, ข้อมูลจากวรรณกรรมเชิงประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในชุดนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้กระบวนการในการสร้างสรรค์ใหม่คือการใช้ โครงสร้างทางภาษาซึ่งปรับใช้จากแนวคิดทางด้านสัญลักษณ์ของโซซูร์ด้วยการนำเอาทฤษฎี แนวคิด การ วิเคราะห์ที่สำคัญไปใช้กับการอ้างอิงประกอบเนื้อหา แนวคิด ที่มาของกระบวนการอธิบายเชิงวิเคราะห์ในการ สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุดนี้ได้เหมาะสมเป็นอย่างมาก และผู้สร้างสรรค์สามารถนำเอากระบวนการใน การสร้างสรรค์นี้ประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ของตัวเองในอนาคตและสามารถนำไปสู่การสร้างรายวิชาและเนื้อหา ใหม่ๆ ในการเรียนการสอนด้านศิลปกรรมศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาได้

ผลงานสร้างสรรค์ในชุดนี้สามารถสรุปเป็นตารางภาพให้เห็นกระบวนการสร้างสรรค์โดยเป็นภาพตัวอย่าง การแยกความหมายเชิงสัญลักษณ์ออกมาจากสิ่งที่เห็นในชีวิตประจำวัน เพื่อใช้กำหนดแนวความคิดในการสร้างสรรค์

นางแบบใช้สายตามองลงไปยังพื้น

การแต่งกายแบบประเพณีท้องถิ่นในเชิงอนุรักษ์นิยม

เก้าอี้พลาสติกราคาถูก ซ้อนกันขึ้นไปจนสูงกว่าระดับปกติ

กรอบรูปสำเร็จรูปลายหลุยส์ ราคาถูก

ภาพวาดบุคคลแต่งกายตามแบบประเพณี
ท้องถิ่นในเชิงอนุรักษ์นิยม

ลักษณะการภาพวาดบุคคลพื้นถิ่นโดยเลียนแบบกรรมวิธีวาดภาพบุคคลชั้นสูงในอดีต

อุปกรณ์การกินการอยู่

พลาสติกกราคาถูก

อาชีพรับจ้างก่อสร้าง
การนั่งล้อมวงรับประทานอาหารกับพื้น
การแต่งกายไม่เป็นทางการ

ข้าวของเครื่องใช้จากเศษพลาสติก

ตารางสรุปการใช้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ในผลงานสร้างสรรค์

วัตถุสิ่งของต่างๆ	การตีความหมายเชิงสัญลักษณ์	ความหมายเชิงมายาคติ
การแต่งกายแบบประเพณีพื้นถิ่น	อัตลักษณ์ท้องถิ่น	อนุรักษ์นิยมแบบชั่วคราว ฉาบฉวย วัฒนธรรมประดิษฐ์
การยืนบนที่สูง	มุมมองจากที่สูง เสี่ยง ไม่มั่นคง	ความเป็นชนชั้นที่สูงขึ้น
มุมมองจากที่สูง	การมองแบบดูถูกเหยียดหยามในเรื่องชนชั้น	อำนาจที่มากกว่า
การนั่งกับพื้น	ความติดดิน อยู่ง่ายกินง่าย วิถีชาวบ้าน	ชนชั้นล่าง
เครื่องใช้พลาสติกสีฉูดฉาด	บอบบาง ไม่แข็งแรง	ระบบเชิงอุตสาหกรรม เน้น ปริมาณมากกว่าคุณภาพ การผลิต ซ้ำ
เก้าอี้พลาสติก	ความไม่แข็งแรง คงทน	ชนชั้นล่าง สามัญ ดาดดิน
กรอบรูปสำเร็จลายหลุยส์	ความงาม มีคุณค่า มีความสำคัญ	ชนชั้นล่าง สามัญ ดาดดิน ฉาบฉวย
อาชีพ	ใช้แรงงาน คนงาน รายได้น้อย ฐานะไม่ มั่นคงอาชีพหลักของคนพื้นถิ่น	ชนชั้นล่าง ไม่มีการศึกษา
แผนที่ ถนนทางหลวง	การเคลื่อนที่ การเดินทาง การย้ายถิ่น ฐาน	ระบบภูมิศาสตร์สากล
ใบหน้าบุคคล การหลับตา	การครุ่นคิด คำนึงถึงอดีต ปัจจุบัน อนาคต	การมองไม่เห็น การไม่รับรู้
ภาพถ่ายทางประวัติศาสตร์	บันทึก ความทรงจำ หลักฐานทาง ประวัติศาสตร์ การอ้างอิง	อำนาจทางสังคม การเมือง การ สร้างเรื่อง แต่งเรื่อง
อุปกรณ์ทำความสะอาด	ชำระล้างความสกปรก สิ่งที่ไม่ต้องการ	การปฏิบัติโดยชนชั้นล่าง

เครื่องหมาย CAUTION	การเตือน ระมัดระวัง ความเป็นสากล	การลี้ภัยอำนาจ
การใช้ที่แปร่งที่หยาบ	ลดทอนความสำคัญและรายละเอียด ส่วนเกินพอดี	ไร้การปรุงแต่ง ความดิบ หยาบ
การปล่อยพื้นหลังให้ว่าง	การลดทอนมิติอื่นๆในความเป็นปัจจุบัน	ไม่มีความสัมพันธ์กับสิ่งใด

ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

ภาพประกอบที่ 1 การติดตั้งผลงานในห้องแสดงนิทรรศการ
ที่มา: รณภพ เตชะวงศ์, 2558

บทที่ 5

สรุป

ในการค้นหาประเด็นอัตลักษณ์อีสานเพื่อนำมาสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์และผลงานจิตรกรรม สรุปดังนี้ การค้นหาประเด็นทางอัตลักษณ์อีสานนั้น มีมิติที่มากมายทั้งทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา ค่านิยม ผู้สร้างสรรค์ได้สรุปแนวคิดในการสร้างสรรค์โดยนำแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์อันเกิดจากสภาพอากาศที่เป็นลักษณะเฉพาะของพื้นที่ อุณหภูมิที่สูง ตลอดทั้งปี ร้อน แล้ง ก่อเกิดสภาพ ร่องรอย พื้นผิว ต่างๆ อันสะท้อนให้เห็นถึงความงามในความลำบากยากแค้น แปรเปลี่ยนเป็นวิถีแห่งการดำรงชีวิตก่อให้เกิด ประเพณี วัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง จนก่อให้เกิดอัตลักษณ์ที่มีคุณค่าจนถึงปัจจุบัน เช่นการกิน การอยู่ การแต่งกายด้วยผ้าทอมือในรูปแบบ สีสนต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพอากาศ ผู้คนอีสานมีความเคารพ ศรัทธาในธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง การอยู่ง่ายกินง่าย ซึ่งมีได้หมายถึงความหยาบกร้านในเรื่องวิถีการดำรงชีวิต แต่หากหมายถึงการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างชาญฉลาด และคนอีสานมีความผูกพันกับสัตว์เลื้อยในมิติที่เป็นส่วนสัมพันธ์กับการเกษตรกรรม จนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามสืบมาจนทุกวันนี้

และจากเนื้อหาที่มีอัตลักษณ์ที่ชัดเจนดังกล่าวได้นำมาสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ แบบสอง มิติในสองเทคนิค คือ เทคนิคภาพพิมพ์ และเทคนิคจิตรกรรมสีน้ำมัน โดยใช้วิธีคิดในการสร้างสรรค์จากการสรุปผล ในการค้นคว้าหาอัตลักษณ์ร่วมกัน ผ่านเทคนิคกระบวนการในรูปแบบของตนเอง เพื่อสะท้อนความรู้สึกส่วนตัวผ่าน ความหมายจากการตีความในกรอบแนวเรื่องอัตลักษณ์อีสานร่วมกัน

บรรณานุกรม

- คำพูน บุญทวี, **ลูกอีสาน**. กรุงเทพฯ : โป๊ปป๊าย, 2552.
- คริส เบเคอ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. **ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ : มติชน, 2557.
- ชลิต อธิปัตย์กุล. **อุปแต้มอีสานมุมมองทางด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น บนผืนดินอีสาน**. อุดรธานี: สำนักพิมพ์ เต้า-โล้, 2555.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. **สัญญาวิทยา**. กรุงเทพฯ : วิชาษา, 2555.
- ไชยันต์ รัชชกุล. **บ้านอดีตเป็นต้น**. กรุงเทพฯ : อ่าน, 2557.
- ประชา สุวิธานนท์. **ไทยๆ อัตลักษณ์ไทย จากไทยสู่ไทยๆ**. 2554.
- เดวิด โบห์ม. **ว่าด้วยความคิดสร้างสรรค์ = On Creativity**. กรุงเทพฯ : สอนเงินมีมา, 2557.
- เดิม วิชาญพจนกิจ. **ประวัติศาสตร์อีสาน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.
- ธงชัย วินิจจะกุล. **กำเนิดสยามจากแผนที่**. กรุงเทพฯ : อ่าน, 2556.
- ธเนศ วงศ์ยานนาวา. **ความไม่หลากหลายของความหลากหลายทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : สมมติ, 2557.
- ธีรยุทธ บุญมี. **การปฏิวัติศาสตร์ของโซซอร์เส้นทางสู่โพสโตโมเดิร์นนิสม์**. กรุงเทพฯ : วิชาษา, 2558.
- บาร์ตส์, โรลิ่งด. **มายาคติ. Mythologies**. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2544.
- พัฒนา กิตติอาษา. **สู่วิถีอีสานใหม่**. กรุงเทพฯ : วิชาษา, 2557.
- ลาว คำหอม. **ฟ้าบ่กั้น**. กรุงเทพฯ : อ่าน, 2555.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. **พลังลาว ชาวอีสานมาจากไหน**. กรุงเทพฯ : มติชน, 2549.
- สายสกุล เดชาบุตร. **กบฏไพร่หรือผีบุญ**. กรุงเทพฯ : ยิปซี, 2555.
- สุวิทย์ ธีรศาวัต และ ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. **ประวัติศาสตร์อีสานหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงปัจจุบัน**.
- ขอนแก่น : สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541.
- อนันต์ เสนาขันธ และ เกรียงศักดิ์ เคราะห์ดี. **ผีบุญแห่งบุปผาสวรรค์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ปพิธ, 2524

ประวัติและผลงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รณภพ เตชะวงศ์

ประวัติการทำงาน

ประวัติการรับราชการ เริ่มรับราชการเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2545

สังกัดคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

อาชีพปัจจุบัน อาจารย์ (พนักงานของรัฐ)

ประวัติการศึกษา

ระดับ	ชื่อปริญญา (สาขาวิชา)	ชื่อสถาบัน,ประเทศ	ปี พ.ศ. ที่จบ
ปริญญาตรี	ศ.บ. (จิตรกรรม)	มหาวิทยาลัยศิลปากร	2539
ปริญญาโท	ศ.ม. (จิตรกรรม)	มหาวิทยาลัยศิลปากร	2545

ผลงานทางวิชาการ

เอกสารประกอบการสอน/หนังสือ/ตำรา

รณภพ เตชะวงศ์. 2551. วัสดุและสัญลักษณ์ในจิตรกรรม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บทความทางวิชาการ

รณภพ เตชะวงศ์. ความเหมือนที่แตกต่าง. 2553. บทความวิชาการ ศิลปวัฒนธรรม ลาว-ไทย: มรดกล้านช้าง 2. โรงพิมพ์คลังนานา.

ผลงานวิจัย/ผลงานสร้างสรรค์

รณภพ เตชะวงศ์. การพัฒนาศักยภาพการถ่ายภาพเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดขอนแก่น. 2552.

เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา จัดโดยมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

รณภพ เตชะวงศ์. การศึกษาศิลปะพื้นถิ่นอีสานเพื่อประยุกต์ใช้ในงานจิตรกรรมร่วมสมัย

จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคาม. 2552 มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รณภพ เตชะวงศ์. ดิน วัสดุในผลงานศิลปกรรมร่วมสมัย. 2554. มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่นๆ (การแสดงผลงานศิลปะ)

พ.ศ.2555

นิทรรศการเดี่ยว “ไม่เป็นทางการ” ณ หลักเมืองเกลลอรี

นิทรรศการศิลปะกับชุมชน ART NO WALL ศูนย์เยาวชนและครอบครัว เทศบาลนครขอนแก่น

นิทรรศการสายวิชาทัศนศิลป์ ครั้งที่ 3 ณ หอศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และหอศิลป์แห่งกรุงเทพมหานคร

นิทรรศการเดี่ยว “ระหว่างทาง” ณ หอศิลป์ สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

และ ART MITE UGRO GWANGJU SOUTH KOREA

นิทรรศการทิวทัศน์และหุ่นนิ่ง ครั้งที่ 14

นิทรรศการเดี่ยว "ไม่เป็นทางการ Informal" หลักเมืองเกลลอรี

นิทรรศการเดี่ยว “ระหว่างทาง” On the way หอศิลป์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่นและ

Art Space Mite-Ugro Gwang-ju south Korea

นิทรรศการศิลปะไร้กำแพง (No Wall : Art and Friendship) ศูนย์เยาวชน เทศบาลขอนแก่น

นิทรรศการศิลปะสายวิชาทัศนศิลป์ ครั้งที่ 3 หอศิลป์แห่งกรุงเทพมหานคร

นิทรรศการ วาทีศิลป์ พีระศรี หอศิลป์ คณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นิทรรศการเนื่องในวันสถาปนาคณะฯ หอศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นิทรรศการภาพถ่าย “Life” หลักเมืองเกลลอรี

ศิลปินในพำนัก ณ Art Space Mite-Ugro Gwang-ju south Korea

พ.ศ.2556

นิทรรศการจากโครงการสัมมนาและปฏิบัติการทางศิลปะสู่ชุมชน M Gallery LAOS

นิทรรศการศิลปะสายวิชาทัศนศิลป์ ครั้งที่ 4 หอศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นิทรรศการเนื่องในวันสถาปนาคณะฯ หอศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Asian Art : Art Exhibition South of Thailand 2014, Prince of songkha University, Pattani,
Thailand

พ.ศ.2557

นิทรรศการเดี่ยว “Signs” Tally Beck Gallery, New York, USA.

นิทรรศการทุนสร้างสรรค์ศิลปกรรม ศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ 13, หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ

นิทรรศการค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัย, หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน, กรุงเทพฯ

นิทรรศการศิลปะสายวิชาทัศนศิลป์ ครั้งที่ 5 หอศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นิทรรศการเนื่องในวันสถาปนาคณะฯ หอศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นิทรรศการ สัมมนาเชิงปฏิบัติการนานาชาติ “ทุนวัฒนธรรม ทุนสังคม” หอศิลป์สำนักวัฒนธรรม,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นิทรรศการ recent painting, H Gallery Bangkok

Asian Art : Art Exhibition South of Thailand 2015, Prince of songkha University, Pattani,
Thailand

พ.ศ.2558

นิทรรศการทุนวิจัยสร้างสรรค์ วช. อัตลักษณ์อีสานสู่งานศิลปกรรมร่วมสมัย, หอศิลป์คณะศิลปกรรม
ศาสตร์, ขอนแก่น

นิทรรศการค่ายเยาวชนสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัย, หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน, กรุงเทพฯ

นิทรรศการศิลปะสายวิชาทัศนศิลป์ ครั้งที่ 6, มหาวิทยาลัยศิลปะแห่งชาติโฮจิมินห์, เวียดนาม

นิทรรศการเนื่องในวันสถาปนาคณะฯ หอศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Asian Art : Art Exhibition South of Thailand 2016, Prince of songkha University, Pattani,
Thailand

ภาคผนวก

แบบประเมินการเข้าชมนิทรรศการ

การจัดนิทรรศการแสดงผลงานโครงการ ”อัตลักษณ์อีสานสู่งานศิลปกรรมร่วมสมัย” จัดแสดงผลงานระหว่างวันที่ 10 – 27 สิงหาคม 2558 มีพิธีเปิดงานในวันที่ 14 สิงหาคม 2558 ภายในงานมีกิจกรรมตั้งแต่ช่วงบ่าย มีการบรรยายของศิลปินทั้ง 2 ท่าน และมีพิธีเปิดงานในช่วงเย็น ณ หอศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยผู้ที่เข้าร่วมชมนิทรรศการส่วนหนึ่งได้ให้ข้อมูลในแบบประเมินการเข้าชมนิทรรศการโดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

แบบประเมินตอนที่ 1 เป็นแบบประเมินสำหรับข้อมูลทั่วไป เช่น อายุ อาชีพ เพศ สถานะการศึกษา

แบบประเมินตอนที่ 2 เป็นการประเมินผลสำหรับภาพรวมในด้านต่างๆของการจัดแสดงงานโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกันได้แก่ ด้านวิทยากร, ด้านสถานที่/ระยะเวลา/อาหาร/ประชาสัมพันธ์, ด้านการนำความรู้ไปใช้

แบบประเมินตอนที่ 3 เป็นแบบประเมินผลสำหรับด้านการนำองค์ความรู้ไปใช้

แบบประเมินความพึงพอใจ โครงการสร้างสรรค์ “อัตลักษณ์อีสานสู่งานศิลปกรรมร่วมสมัย”

หอศิลปวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คำอธิบาย แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ขอให้ผู้ตอบแบบประเมินตอบให้ครบทั้ง 3 ตอน เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหน้าข้อความ

- เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย
- อายุ ☐ ต่ำกว่า 20 ปี ☐ 20-30 ปี ☐ 31-40 ปี ☐ 41-50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป
- การศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ของท่านเพียงระดับเดียว

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านวิทยากร					
1. ความเหมาะสมด้านเนื้อหาเกี่ยวกับเป้าหมายของการเสวนา					
2. ความรู้ของผู้อภิปราย/ผู้บรรยาย					
3. การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเสวนาแสดงความคิดเห็น					
4. การตอบข้อซักถาม ตรงประเด็น เข้าใจง่าย					
5. ความเหมาะสมของเวลาในการอภิปราย/ตอบคำถาม					
6. ความรู้ที่ได้รับจากการสัมมนาเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของท่านแค่ไหน					

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำความรู้ไปใช้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านสถานที่ / ระยะเวลา / อาหาร / ประชาสัมพันธ์					
1. สถานที่สะอาดและมี ความเหมาะสม					
2. ความพร้อมของอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์					
3. ระยะเวลาการแสดงผล งานมีความเหมาะสม					
4. อาหาร มีความเหมาะสม					
5. การประชาสัมพันธ์ด้าน การอบรม					

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำความรู้ไปใช้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านการนำความรู้ไปใช้					
1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงานได้					
2. สามารถนำความรู้ไป เผยแพร่/ถ่ายทอดได้					
3. สามารถให้คำปรึกษาแก่ เพื่อนร่วมงานได้					
4. มีความมั่นใจและสามารถ นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และโปรดส่งกลับคืนมายังเจ้าหน้าที่ ณ จุดทะเบียน
คณะผู้จัดทำแบบประเมิน

สรุปความพึงพอใจ โครงการสร้างสรรค์ “อัตลักษณ์อีสานสู่งานศิลปกรรมร่วมสมัย” หอศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1. สภาพทั่วไป

1.1 เพศ

เพศ	ค่าความถี่ (คน)	ร้อยละ (%)
ชาย	37	37.00
หญิง	63	63.00
รวม	100	100

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าชมมีจำนวนทั้งสิ้น 100 คน พบว่าเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยมีเพศหญิงจำนวน 63คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 เพศชาย จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00

1.2 อายุ

อายุ	ค่าความถี่ (คน)	ร้อยละ (%)
ต่ำกว่า 20ปี	37	37.00
20-30 ปี	40	40.00
31-40 ปี	11	11.00
41-50 ปี	2	2.00
51 ปีขึ้นไป	-	-
รวม	100	100

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าชมมีจำนวนทั้งสิ้น 100คน พบว่าอยู่ระหว่างช่วงอายุ 20-30ปีมากที่สุด จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ40.00 และช่วงที่อายุน้อยที่สุดคือ 51ปีขึ้นไป ไม่พบว่ามี การเข้าชม

1.3 การศึกษา

การศึกษา	ค่าความถี่ (คน)	ร้อยละ (%)
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	11	11
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	6	6
ปริญญาตรี	75	75
สูงกว่าปริญญาตรี	6	6
รวม	100	100

กลุ่มตัวอย่างที่เข้ามามีจำนวนทั้งสิ้น 100คน พบว่ากำลังมีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 75คน คิดเป็นร้อยละ75.00 และมีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรีน้อยที่สุด จำนวน 6คน คิดเป็นร้อยละ6.00

2. ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ

2.1 ด้านวิทยากร

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ					รวม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. ความเหมาะสมด้านเนื้อหาเกี่ยวกับเป้าหมายของการเสวนา	67 (67.00)	25 (25.00)	8 (8.00)	-	-	100 (100.00)
2. ความรู้ของผู้อภิปราย/ผู้บรรยาย	53 (53.00)	39 (39.00)	8 (8.00)	-	-	100 (100.00)
3. การเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเสวนาแสดง	45 (45.00)	47 (47.00)	8 (8.00)	-	-	100 (100.00)

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ					รวม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ความคิดเห็น						
4. การตอบข้อซักถาม ตรงประเด็น เข้าใจ ง่าย	53 (53.00)	38 (38.00)	8 (8.00)	-	-	100 (100.00)
5. ความเหมาะสมของ เวลาในการอภิปราย/ ตอบคำถาม	32 (32.00)	54 (54.00)	14 (14.00)	-	-	100 (100.00)
6. ความรู้ที่ได้รับจาก การสัมมนาเป็น ประโยชน์ต่อการ ปฏิบัติงานของท่านแค่ไหน	39 (39.00)	50 (50.00)	11 (11.00)	-	-	100 (100.00)

ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ พบว่าด้านวิทยากรนั้น ด้านเนื้อหาเกี่ยวกับเป้าหมายของการเสวนานั้น กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 67.00 ด้านความรู้ของผู้อภิปราย/ผู้บรรยาย และการตอบข้อซักถาม ตรงประเด็น เข้าใจง่าย กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.00 ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเสวนาแสดงความคิดเห็น กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมาก คิดเป็นร้อยละ 47.00 ด้านความเหมาะสมของเวลาในการอภิปราย/ตอบคำถาม กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมาก คิดเป็นร้อยละ 54.00 และด้านความรู้ที่ได้รับจากการสัมมนาเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของท่านแค่ไหน กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมาก คิดเป็นร้อยละ 50.00

2.2 ด้านสถานที่ / ระยะเวลา / อาหาร / ประชาสัมพันธ์

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ					รวม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม	66 (66.00)	28 (28.00)	6 (6.00)	-	-	100 (100.00)
2. ความพร้อมของอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์	31 (31.00)	62 (62.00)	7 (7.00)	-	-	100 (100.00)
3. ระยะเวลาการแสดงผลงานมีความเหมาะสม	14 (14.00)	80 (80.00)	6 (6.00)	-	-	100 (100.00)
4. อาหาร มีความเหมาะสม	64 (64.00)	28 (28.00)	8 (8.00)	-	-	100 (100.00)
5. การประชาสัมพันธ์ด้านการอบรม	24 (24.00)	65 (65.00)	11 (11.00)	-	-	100 (100.00)

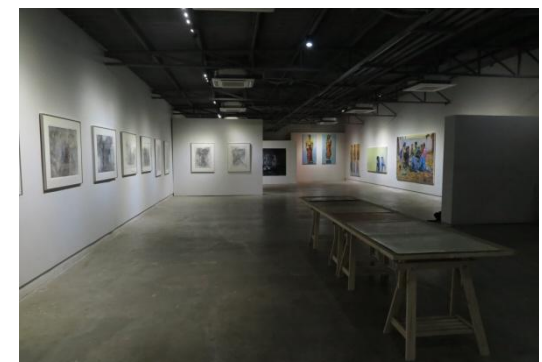
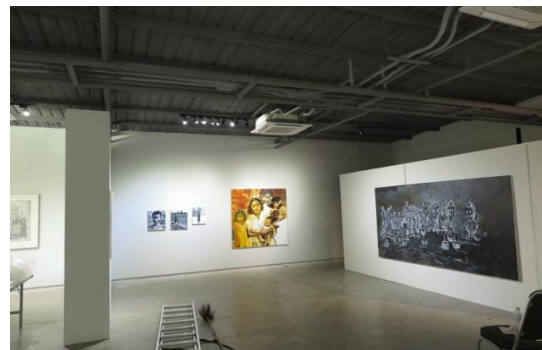
ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ พบว่าด้านสถานที่ / ระยะเวลา / อาหาร / ประชาสัมพันธ์นั้น ด้านสถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 66.00 ด้านความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.00 ด้านระยะเวลาการแสดงผลงานมีความเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.00 ด้านอาหาร มีความเหมาะสม กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.00 และด้านการประชาสัมพันธ์ด้านการอบรม กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.00

2.3 ด้านการนำความรู้ไปใช้

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ					รวม
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	29 (29.00)	75 (75.00)	6 (6.00)	-	-	100 (100.00)
2. สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้	34 (34.00)	67 (67.00)	9 (9.00)	-	-	100 (100.00)
3. สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมงานได้	35 (35.00)	65 (65.00)	10 (10.00)	-	-	100 (100.00)
4. มีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้	68 (68.00)	35 (35.00)	7 (7.00)	-	-	100 (100.00)

ระดับความพึงพอใจ / ความรู้ความเข้าใจ / การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ พบว่าด้านการนำความรู้ไปใช้ นั้นสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมาก คิดเป็น ร้อยละ 75.00 สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมาก คิดเป็นร้อยละ 67.00 สามารถให้คำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมงานได้ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมาก คิดเป็นร้อยละ 65.00 และมีความมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.00

ภาพประกอบการเตรียมติดตั้งผลงาน และการจัดนิทรรศการ

ภาพประกอบสัมมนา และพิธีเปิดนิทรรศการ โครงการ “อัตลักษณ์อีสานสู่งานศิลปกรรมร่วมสมัย”

ภาพการนำเสนอผลงานต่อคณะกรรมการ สกว.

